

III/3,15

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE V LJUBLJANI

RAZVOJ IN STRUKTURA STANOVANJSKIH RAZMERICJ
V SR SLOVENIJI

Ignac Klemenčič

Ljubljana, 1975

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE V LJUBLJANI

**RAZVOJ IN STRUKTURA STANOVANJSKIH NASELIJ
V SR SLOVENIJI**

Ignac Klemenčič

Ljubljana, 1975

Inštitut za geografijo
Univerze v Ljubljani

Ignac Klemenčič:

RAZVOJ IN STRUKTURA STANOVANJSKIH NASELIJ
V SR SLOVENIJI

finanser: Raziskovalna skupnost Slovenije,
Sklad Borisa Kidriča

šifra teme:
nosilec teme:
Ignac Klemenčič

direktor:
dr. Vladimir Klemenčič

V. Klemenčič

Ljubljana, december 1975

V S E B I N A

1. Uvodna razmišljanja	5
2. Podatki, njihova obdelava in uporaba	14
3. Karakteristike stanovanjske gradnje in razvoja naselij v SR Sloveniji	15
3.1. Značilnosti poseljenosti SR Slovenije	15
3.2. Proces prostorske preobrazbe	26
3.3. Diferenciacija prostorske strukture naselij	31
3.4. Tipologija naselij v Sloveniji	34
3.5. Stanovanjske površine in značilnosti stanovanjske gradnje v SR Sloveniji	38
4. Analiza stanja stanovanjskega fonda	47
4.1.1. Stanovanjski fond - opuščena stanovanja	47
4.1.2. Stanovanja za odmor in rekreacijo, sezonska stanovanja	47
4.1.3. Zasilna stanovanja in naseljeni poslovni prostori	48
4.2.1. Struktura stanovanjskega fonda - vrata stanovanj	49
4.2.2. Površine	49
4.3.1. Prebivalci - stanovalci	50
4.3.2. Zasedenost stanovanj	50
4.3.3. Družbeni in zasebni stanovanjski fond.	51
4.4.1. Starostna struktura stanovanjskega fonda	51
4.4.2. Opremljenost	52
4.4.3. Komunalna opremljenost	52
5. Stanovanjski primanjkljaj in stanovanjska graditev	53
5.1. Stanovanjski primanjkljaj	53
5.2. Stanovanjska graditev	54

Viri in literatura	59
Opombe	63
Seznam tabel	64
Seznam kart v prilogi	64

1. UVODNA RAZMIŠLJANJA

Pozidane površine, katere v večini predstavljajo stanovanjske oziroma bivalne površine, so konkreten rezultat in posledica človekove poselitve prostora in v današnjem času vse bolj posledica urbanizacije. Prav tako so te površine pokazatelji razvoja tega procesa v prostoru oziroma v njegovih posameznih delih (naseljih, ipd.).

Na osnovi sprememb, ki se dogajajo v časovnem razvoju v strukturi poseljenega oziroma zazidanega prostora, v strukturi stanovanjskega fonda kot njegovega osnovnega sestavnega elementa in v demografski strukturi, se oblikujejo potrebe po tovrstnem zazidanem območju, po bivalnem prostoru. Te spremembe in potrebe so tako kvantitativne kakor kvalitativne; so odraz ekonomskih gibanj v določenem območju - naselju, regiji, pokrajini v celoti, ipd. Tako lahko gledamo na razvijanje in oblikovanje naselij, bivanjskega oziroma stanovanjskega prostora, ne samo kot na rezultat urbanizacije v ožjih razmerah, t.j. v naseljih oziroma v manjših prostorskih enotah, ampak tudi širše - v regiji, v celotni pokrajini, v obsegu republike, države, itd. Urbanizacijski procesi so glavni "krivec" za rast in spreminjanje (kvalitativno in kvantitativno) naselij in njihovega osnovnega sestavnega dela - stanovanjskega oziroma bivalnega prostora.

Glavne značilnosti urbanizacije v Sloveniji so naslednje:

- Stopnja urbanizacije (odnos med mestnim in celotnim prebivalstvom) znaša okoli 42 %, pri čemer je upoštevano prebivalstvo vseh naselij z več kot 1.800 prebivalci, t.j. 71 mestnih naselij Slovenije. Najbolj urbanizirane so gorenjsko, ljubljansko, celjsko, mariborsko in obalno območje, Črni revir, Šaleška dolina ter jugovzhodna Koroška; toč delež urbaniziranega prebivalstva presega polovico vsega prebivalstva. Druga območja, zlasti deli vzhodne Slovenije, Dolenjske in Notranjske so na dokaj nižji stopnji urbanizacije.

- **Deagrarizacija.** Kljub sorazmerno hitri urbanizaciji v povojnih letih - letni porast mestnega prebivalstva je znašal približno 3,5 % na leto - je vendarle rast mest močno zaostajala za deagrarizacijo (prehod iz kmečkega v nekmečko prebivalstvo) slovenskega podeželja. Posledica je veliki razkorak med stopnjo deagrarizacije (odnos med kmečkim in vsem prebivalstvom), ki znaša že med 75 in 80 % nekmečkega prebivalstva, in stopnjo urbanizacije. Danes dobršni del nekmečkega prebivalstva sicer še živi na podeželju, zaposlen pa je v mestih ali v bližnjih industrijskih obratih. V bolj ali manj obsežnih deagrariziranih območjih okrog večjih mest živi skoraj polovico toliko prebivalstva kot v mestih samih, urbana opremljenost teh območij pa je še vedno na nizki stopnji.

Medtem ko se razlike v načinu življenjater v gospodarskih osnovah (zaposlitvi) med mestom in deželo naglo zmanjšujejo, pa naraščajo razlike med urbaniziranimi in pretežno agrarnimi območji. V večjem delu Slovenije poteka proces diferenciacije ruralnih predelov tudi med nižinskimi in hribovskimi območji. Manjši centri v pretežno agrarnih območjih so prešibki, da bi proces zaustavili.

- **Prikrita urbanizacija.** Proces koncentracije nekmečkega prebivalstva pa ne povzroča samo zgoščevanje v urbanih središčih samih, temveč skoraj enako močno v širših urbaniziranih območjih okrog teh središč. Razlogi za to so: stanovanjska stiska v središčih (zaradi prenizke stopnje rasti stanovanjskega fonda), predraga gradnja v družbenem sektorju, potreba po dodatnem zaslužku od zemlje in podobno. Ta pojav lahko označujemo kot prikrito urbanizacijo ali tudi potencialno urbanizacijo.
- Drugi pojav, pomemben na lokalno regionalni ravni, je pri večjih središčih suburbanizacija, izseljevanje prebivalstva iz osrednjih mestnih območij v obrobne predele. Sub-

urbanizacija je pojav razvoja ob visokem življenjskem standardu, ko se potrebe po življenjskoprostorskih osnovah prično naglo večati. Pojavlja se vse intenzivneje v Ljubljani, manj drugod⁽¹⁾.

Na rast urbanizacijskih procesov sta nedvomno najmočnejše vplivala industrializacija in prometna povezanost. Prvi močnejši vpliv industrializacije v naši urbanizaciji je bil opazen že v času pred prvo svetovno vojno, drugi, občutno močnejši, je bil v preteklih 25 letih. Stopnjevana industrializacija je razširila vplivna območja večjih in manjših industrijskih središč ter hkrati tudi povečala njihovo število: od 162 v letu 1953 na 224 v letu 1970. Število zaposlenih v industriji, a bivaajočih zunaj kraja zaposlitve, se je zmanjšalo, vendar je število dnevnih delovnih migrantov, ki prihajajo iz krajev, oddaljenih od delovnega mesta še vedno precejšnje. V zadnjih dvanajsetih letih pa se je občutno povečalo tudi število krajev, ki oddajajo delovno silo industriji. Teh je danes v Sloveniji že okoli 5.000.⁽²⁾ To pomeni čez 80 % vseh naselij v SR Sloveniji. Prometna mobilnost znotraj in v neposredni bližini znanega območja slovenske "industrijske" oziroma "gospodarske osi" ali slovenskega "prometnega križa" je relativno dobra, medtem ko je dostopnost do obrobnihih regij in njihova povezanost z urbaniimi središči razvitejših območij nezačoveljiva. Današnje prometno omrežje ne omogoča ustrezne dostopnosti in povezanosti z vsemi območji Slovenije. Analiza dostopnosti (l. 1973) do pomembnejših urbanih središč kaže, da je več kot četrtina slovenskega prebivalstva oddaljena od najbližjega razvojnega središča več kot pol ure (dostopnost z javnim prevoznim sredstvom).

Procesi urbanizacije, industrializacije in deagrariizacije so povzročili skupaj z regionalnimi različnostmi slovenskega prostora (naravne razmere, družbeno-gospodarska struktura) izoblikovanje demografskih poselitvenih območij z različnimi težnjami:

- Območja popolnega razseljevanja (večinoma v perifernih hribovskih predelih) obsegajo danes približno petino slovenskega prostora. To so območja z zastalo agrarno strukturo, z ne-

ugodnimi možnostmi za zaposlitev v nekmetijskih dejavnostih oziroma za dnevno migracijo, z neustrezno infrastrukturo ter omrežjem oskrbovalnih in socialnih dejavnosti. Kulturna izraba tal se tod vse bolj opušča, kar negativno vpliva na ravnotežje naravnih sil in na turistično-rekreativno vrednost prostora;

- Območja postopnega nazadovanja v številu prebivalstva obsegajo približno tretjino slovenskega prostora. Sem sodijo območja polkmečke strukture s postopno ekstenzifikacijo kmetijske izrabe ter vplivne cone vsakdanje delovne migracije industrijskih centrov. Od razvoja industrijskih centrov, h katerim gravitirajo, in od s tem pogojenih zaposlitvenih možnosti je v veliki meri odvisno, ali se bodo v nadaljnjem razvoju preoblikovala v območja razselitve ali koncentracije prebivalstva;
- Območja koncentracije prebivalstva (obsegajo četrtno slovenskega prostora). So večinoma ravninska in dolinska. V njih število prebivalstva v zadnjih 20 letih stalno narašča, ker narašča število delovnih mest v različnih dejavnostih. V teh območjih so kraji bivanja in zaposlitve prometno dobro povezani, omogočena je intenzivna dnevna delovna migracija. Koncentracija prebivalstva in delovnih mest v teh območjih že povzroča prostorska navzkrižja med posameznimi dejavnostmi. Pomembnejši problemi, ki nastajajo, so konflikti pri namembnosti prostora za kmetijske oziroma prostore, zazidalne in prometne površine, deloma ogrožene zdravstvene razmere zaradi onesnaženja zraka in voda ter zaradi hrupa, neustrezen odnos med prometnimi potrebami in prometnimi površinami, problemi, kako ustrezno zavarovati kvalitete površinske in talne vode ipd. ⁽³⁾.

Najbolj očiten in najmočnejši odraz urbanizacijskih procesov s koncentracijo prebivalstva, gospodarskih dejavnosti in kot posledico le-tega, s večjimi posidanimi površinami namenjenimi bivanju t.j. stanovanjem, so mestna naselja. Slovensko

mestno omrežje se je začelo močneje razvijati v drugi polovici 19. stoletja in v 20. stoletju, ko so industrializacija in z njo vzročno in posledično povezani urbanizacija in deagrarizacija pričeli spreminjati ustavljeno omrežje srednjeveških mest in porušila stare klasično agrarno gospodarsko in demografsko strukturo slovenske podeželske krajine. Največ sprememb pa so slovenska mestna in podeželska naselja doživela v povojni dobi, kar je nedvoumno posledica pospešene industrializacije in z njo povezane socialne preobrazbe slovenskega prostora v celoti.

Še danje urbano omrežje Slovenije izkazuje velika nesorazmerja. Poleg dveh velikih mest (Ljubljana in Maribor) imamo v Sloveniji okoli 60 mest, ki jih lahko uvrstimo le med mala mesta, saj največkrat ne štejejo preko 15.000 prebivalcev. Mest z 20.000 do 60.000 prebivalci v Sloveniji ni, teoretsko vzeto pa bi jih morali imeti vsaj sedem. Naša regionalna središča Koper, Murska Sobota, Nova Gorica in Novo mesto, pa tudi Celje so odločno premajhna ter zato tudi slabše opremljena. Prav to pa je vzrok, da se pretirano krepi vlogi Ljubljane in Maribora ter se veča vpliv velikih mest zunaj Slovenije (Zagreba, Reke, Trsta in Gradca).

Pomembna je še ena značilnost naših mest, ki ima določene posledice tudi za urbani sistem. To je funkcijska enostranost večine slovenskih mest; približno 50 do 60 % vseh mest je usmerjenih v sekundarne dejavnosti, predvsem v industrijo (4).

Vendar urbanizacija ne vpliva samo na razvoj mestnih naselij, ampak povzroča fizične in družbene spremembe tudi v popolnoma kmetijskih območjih in naseljih. Iz tega sledi, da zaposlitev prebivalstva v neagrarnih gospodarskih dejavnostih sama po sebi ne vodi nujno do selitve v mesto oziroma v kraj nove, neagrarne zaposlitve. Ta karakteristika je za Slovenijo močno značilna, izraža se v njeni t.i. semiurbanizaciji, ki ima svoje pozitivne in negativne strani. Terciarnе in kvartarne dejavnosti in usluge se kot družbena nadgradnja lahko razvijajo samo v centrih z zadostnim številom prebivalstva, tega disperzni način poselitve ne more zagotoviti čeprav ima pravitako potrebo po teh

dejavnostih oziroma po njihovih uslugah.

Preobrazba, ki danes zajema veliko število nekdanj popolnoma ruralnih naselij in se najbolj izraža prav v stanovanjskih novogradnjah in v spreminjanju starih zgradb, ni vedno v skladu z dejanskimi potrebami prebivalstva, še manj pa z načeli varstva človekovega okolja oziroma krajine. Menačrtno širjenje podeželskih naselij vodi do krčenja najboljših kmetijskih površin, slabše prometne razmere, povzroča podražitve komunalne opremljenosti naselij ipd. Naselja so bistveni del katerekoli pokrajine. Čeprav pokrivajo samo majhen del skupne površine, vendar dajejo pokrajini svoj pečat in jo oblikujejo. Njihov vpliv je večji v območjih, ki so primerna za naseljevanje, pristopna v topografskem smislu in vabljiva zaradi možnosti, ki jih njihov prostor nudi različnim človekovim dejavnostim in željam. Fizična (prostorska) in socialna preobrazba nastopa vzporedno s prodiranjem prometnih smeri, vplivi urbanizacije posegajo skoraj v ves slovenski prostor in ga spreminjajo v "civilizirano" pokrajino.

V Sloveniji je mnogo naselij, ki so se v zadnjih letih občutno spremenila v svoji socialni in prostorski strukturi. Preobrazba funkcije, zunanje podobe in teritorialnega obsega je odraz in posledica splošnega razvoja, izraža pa se prav v bivalnih (stanovanjskih) območjih, ki zavzemajo dobršen del naselij.

Čeprav je stanovanje oziroma s stanovanji pozidana površina v prostoru eden od osnovnih pojavov urbanizacije, še ni pravilno ali bolje rečeno dovolj upoštevano in obravnavano tako v absolutnem kot v relativnem smislu. Vendar je v procesu življenja človeške družbe, stanovanje primarna osnova iz vidika družine in posameznika, a ne vedno tudi iz vidika celotne družbe. Z razvojem materialne osnove družba spreminja svoj odnos do problemov bivanja, v zvezi s tem pa tudi v pogledu skrbi za načine reševanja problemov prebivanja. Toda od sprejemanja

ožjega elementarno-biološkega smisla stanovanja pa do širšega ekološko-družbenega smisla stanovanja je dolga pot.

Pozitivno sprejemanje širšega pojma stanovanja, kljub temu, da se le-ta ne definira neposredno in popolno kot proces in funkcija, najdemo v dokumentih Ekonomskega in Socialnega sveta OZN (5). Izrazi "stanovanje", "komunalna ureditev", in "mestni" oziroma "naselbinski razvoj" so povezani s pojmom materialne sredine družbe, ki obsega vse dele stanovanjske enote in njeno lokacijo v določenem geografskem območju, promet in povezanost z javnimi službami, ipd. S strani družine, kot osnovne enote družbe, se stanovanje smatra ne samo kot "zakon" ali "prostor gospodinjstva", ampak kot vrsta objektov, uslug in drugih posameznosti, ki človeka in njegovo družino povezujejo z družbo določenega območja, a to družbo s celotno regijo v kateri živi in se razvija.

Ožji pojem stanovanja je definiran v dokumentih Svetovne zdravstvene organizacije kot "zatočišče", "zaokrožena sredina", v kateri človek najde "elementarno zaščito", kjer se počuti sigurnega in varnega, kjer lahko intenzivno dela in razmišlja v večji udobnosti, kjer lahko ohrani svoje posebnosti in privatno življenje. Do neke mere se ta definicija ujema s pojmom t.i. "ožjega stanovanjskega standarda", medtem ko se prav zaradi zahtev in pogojev zadovoljitve človekovih potreb veže tudi na "širši stanovanjski standard". Pri tem upoštevamo opremljenost oziroma t.i. funkcionalne podaljške stanovanj kot so komunalna infrastruktura, vzgojno varstvene ustanove, osnovne šole, osnovna preskrba, športne in rekreacijske naprave, itd.

V naših sedanjih razmerah ne moremo trditi, da je širši pojem stanovanja (bivanja) močneje prodrli. V teoriji, zakonodaji in v praksi se bivanje definira v glavnem v ožjem smislu, vezano samo na stanovanje in zgradbo. Tako stališče ima za posledico, da se v razvoju naselij širši pojem stanovanja ne izvaja do-

sledno in konsekventno (ne samo pri obstoječih naseljih, ampak tudi pri novih).

Da bi dopolnili predhodne definicije stanovanja in jih prilagodili razmeram, moramo razjasniti še nekatere pojme, ki prikazujejo stanovanje in bivanje.

Stanovanje, zgradbe, naselja in celotno mesto predstavlja je osnovne enote v katerih se odvija proces bivanja. Bivanje se v odvisnosti od prostora v katerem se odvija, lahko definira kot biološko-fiziološka funkcija, a v širšem smislu tudi kot ekološko-socialna funkcija. Bivanje se lahko definira kot proces, ki pomaga, da se posameznik in družina biološko in družbeno razvijajo.

Razvoj urbanizacije je z gospodarskega, socialnega in splošnega kulturnega vidika pozitiven družbeni proces, ki ga je potrebno pospeševati z vsemi ekonomskimi, političnimi in tehničnimi ukrepi. Zato je razvoj urbanizacije oziroma njegove pojavne oblike v prostoru potrebno zavestno in racionalno sprejemati in usmerjati.

S stališča razvoja naselij moramo nujno sprejeti in upoštevati korelativnost in nerazdružljivost pojma ožjega in širšega stanovanjskega standarda. Za naše razmere, ki jih karakterizira hitra urbanizacija, malo kontrolirana in v precejšni meri stihijska, je zelo važno kompleksno obravnavanje pojma bivanja kot faktorja ekonomskega in socialnega razvoja družbe in ne le kot posledice tega razvoja.

Splošna industrializacija v povojni dobi, izredno močna deagrarizacijaprebivalstva in vse bolj nastopajoča urbanizacija je pogojila rastočo potrebo po stanovanjih. Glede na ekonomski razvoj in spreminjanje socialne strukture naše družbe lahko teoretično definiramo tri osnovne vidike potreb po stanovanjih:

- pomanjkanje stanovanj,
 - kvantitativna potreba,
 - kvalitativna potreba.
- Pomanjkanje stanovanj je kvantitativno stanje stanovanjskega fonda takrat, kadar število potrebnih stanovanj, določeno s številom gospodinjstev, preseže število razpoložljivih stanovanj, ki zajemajo ne samo standardno grajena in kvalitetna stanovanja ampak tudi druge prostore. Takšno stanje je značilno za območja in pokrajine neglega gospodarskega razvoja, pa tudi za območja s posledicami dolgotrajnih ekonomskih depresij, (prvo povojno obdobje), intenzivnih in dolgotrajnih migracij (industrializacija - deagrarizacija), itd.

Za vidik stanovanjskih problemov ima izrazit socialni karakter. Značilno zanj je težnja, da bi se hitro ublažila stanovanjska kriza, omejevanje standarda v stanovanju in v izgradnji (velikost, komfort, lastništvo), prav tako pa tudi pojav t.i. "izgubljene amortizacije" z osnovo v neekonomskih stanarinah, kar ima za posledico počasno reprodukcijo stanovanjskega fonda in nadaljnje večanje stanovanjskega pri manjkljaja.

- Kvantitativna potreba pomeni še višji nivo ekonomskega razvoja v primeri s prejšnjim. Demografski razvoj je še vedno najvažnejši faktor pri oblikovanju stanovanjskih potreb, vendar je zaustavljeno povečevanje pomanjkanja stanovanj in še začet proces eliminacije tega problema. Za ta obdobja je značilna intenzivna stanovanjska izgradnja, ki pa se še izraža bolj po kvantiteti kot po kvaliteti. Omejevanje standarda stanovanja ostaja do neke mere še nadalje, da bi se proces eliminacije pomanjkanja stanovanj povečal in uspešno izvajal (združevanje družbenih in individualnih sredstev). Oblikovanje stanovanjskih potreb in njihovo reševanje ima še vedno globalen karakter - kvantiteta je še važnejša od kvalitete.

- Kvalitetna potreba predstavlja stanje pri katerem prihaja-
jo do izraza nepovoljna struktura stanovanj in zgradb, ne-
zadovoljiva organizacija stanovanja, večja in neenakomerna
gostota naseljenosti in zazidanosti površin, kot tudi neu-
streznost prostorska relacija stanovanje - delovno mesto. Pri
oblikovanju stanovanjskih potreb ni več najvažnejši demograf-
ski faktor, ampak struktura stanovanjskega fonda in urbani-
stična organizacija bivanja. Takšno obdobje karakterizira
intenziven ekonomski in družbeni razvoj. Porast dohodka in
odnos dohodek - vrednost stanovanja je važen faktor pri ob-
likovanju stanovanjskih potreb. Potencialna in efektivna po-
treba se približata, svobodno formiranje stanovanjskega tr-
žišča (cena gradnje in stanarine) je v tem primeru realno in
stimulativno za hitrejše spreminjanje podedovanih urbanih
struktur, vendar postavlja vse večje in odgovornejše naloge
prostorskemu planiranju.

2. PODATKI, NJIHOVA OBDELAVA IN UPORABA

Osnovni podatki za potrebe te naloge so bili povzeti iz pub-
likacij Zveznega zavoda za statistiko "Popis stanovništva i
stanova 1971" in dopolnjeni s podatki s katerimi razpolaga
Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani, Zavod SRS za re-
gionalno prostorsko planiranje, Ljubljanski urbanistični zavod,
Urbanistični inštitut in Geodetska uprava SR Slovenije.

Vsi podatki (o številu, starosti, strukturi stanovanj, o šte-
vilu in strukturi prebivalstva, o strukturi površin) so sami
po sebi izrazito statistični. Do vpogleda v dinamiko razvoja
o prostoru pridemo šele, če podatke primerno obdelamo in raz-
porejamo med seboj v vzročnih povezavah. Dogajanje v prostoru
ali bolje "stanja v prostoru" v določenih časovnih prerezih
so na današnji stopnji razvoja informacijskih sistemov v Slo-
veniji evidentirana na različne prostorske enote (naselja,

matični okoliš, statistični okoliš, katastrske občine, upravno-politične občine, itd.). Posamezne prestorske enote so medsebojno popolnoma nevsklajane, zato moramo tudi podatke primerne obdelati in marsikdaj šele rezultate teh delnih obdelav lahko medseboj primerjamo, da dobimo ustrezno sliko dogajanja v prostoru. Podatek o številu prebivalstva posameznega naselja ali občine je uporaben pri primerjavi in v soodvisnosti z drugimi podatki za ugotavljanje stanovanjskega primanjkljaja, odnosov delovno mesto - stanovanje, odnosov med mestnimi in podeželskimi območji, itd., manj pa nam lahko povedo o pojavu urbanih transformacij, ki se izražajo tudi v gibanju gostot prebivalstva (osnovne podatke je potrebno najprej primerne obdelati), kakor nam tudi ne omogočajo točnejše presoje o distribuciji in kvaliteti osnovnega družbenega standarda, itd. Ker sta število prebivalstva in število stanovanj v dokajšnji vzročni zvezi in je gostota prebivalstva tipičen kazalec uporabe prostora smo ta podatek uporabili tudi za opredelitev fizičnega stanja stanovanj v prostoru SR Slovenije. Dobljene podatke o stanovanjih smo obdelali na osnovi posameznih regij in posameznih občin v Sloveniji in so prikazani grafično in v tekstu. Da bi dobili boljši pogled v dogajanje in stanje v prostoru smo te podatke dopolnili še s podatki o demografskem in urbanem razvoju.

3. KARAKTERISTIKE STANOVANJSKE GRADNJE IN RAZVOJA NASELIJ V SR SLOVENIJI

3.1. Značilnosti poseljenosti SR Slovenije

Slovenija se hitro preobraža iz klasične agrarne pokrajine v industrijsko deželo. Z uveljavljanjem industrijske družbe pa se naglo spreminja tudi njena gospodarska, demografska, hkrati z njima pa tudi naselbinska struktura. Posledica procesa

razkroja stare klasične agrarne strukture se ponekod bolj ponekod manj že kaže v sedanji sliki celotnega slovenskega prostora.

Današnji gospodarski in družbeni razvoj Slovenije je posledica razvoja v preteklosti. Zаметki današnje razdeljenosti slovenskega ozemlja z conami odseljevanja in conami priseljevanja prebivalstva so se pojavili že v sredini prejšnjega stoletja ob izgradnji prvih železnic in prvih močnejših industrijskih obratov, ki so za svoje delovanje že potrebovali nekaj več delovne sile in tako pritegovali prebivalstvo v svojo bližino. Dediščina tega razvoja, začetega v drugi polovici prejšnjega stoletja ter v prvi polovici sedanjega, je tisti predel Slovenije, ki ga danes imenujemo **i n d u s t r i j s k a o s S l o v e n i j e** ali pa tudi **o s r e d n j e r a z v o j n o o g r o d j e S l o v e n i j e**.⁽⁶⁾

To ogrodje obsega čedalje močnejše industrializiran, deagrari-ziran in urbaniziran pas slovenskega ozemlja, ki zavzema mariborsko območje z južnim in zahodnim zaledjem, ki se veže z Mežiško dolino na Koroškem, spodnjo Savinjsko dolino s Celjem, kraje Črnega revirja in celotno področje Gorenjske in Ljubljano. Izven tega skoraj sklenjenega pasu pa so nastala nova posamezna področja naglega gospodarskega razvoja, s tem pa tudi področja zgostitve naselitve. Sem spada obalno področje Koprškega primorja, okolica Nove Gorice, v manjšem obsegu pa tudi okoli Novega mesta, Krškega, Črnomlja, Kočevja, Murske Sobotne, itd.

Vendar moremo ugotoviti, da to podedovano ogrodje industrijske osi vse do povojne dobe ni imelo tolikšnega vpliva na spreminjanje regionalne demografske, s tem pa tudi naselbinske strukture ozemlja SR Slovenije, kot ga opažamo v zadnjih dvajsetih letih. Pred drugo svetovno vojno, ko je imela Slovenija še okoli 60 % kmečkega prebivalstva in je bilo neposredno ali posredno odvisno od obdelovanja zemlje kar 70 % vsega prebivalstva, ne moremo govoriti o kakšni večji delitvi

slovenskega ozemlja na cone priseljevanja in cone odseljevanja prebivalstva. Šlo je v glavnem za raztresena in sorazmerno ozka področja starih mest in novejših industrijskih krajev, ki so predstavljala naselbinsko močnejša jedra z večjo zgostitvijo števila prebivalstva. Če gledamo slovenski prostor v celoti, je bila gostota prebivalstva dokaj bolj enakomerna, kot pa nam jo kaže današnja slika, saj je bilo široko območje podeželja bolj poseljeno, mestna in industrijska področja pa so, pač na dokaj nižji stopnji moči in velikosti kot danes, manj izstopala kot pa sedaj. (7)

Z modernimi prometnimi sredstvi in s stopnjevano industrializacijo v času po drugi svetovni vojni se je začel močno širiti proces deagrarnizacije, ki je načel staro agrarno gospodarsko in demografsko strukturo slovenskega ozemlja v vseh njegovih področjih, v dobršnjem delu pa jo je že povsem porušil.

Tako je prišlo do značilne regionalne demografske strukture slovenskega prostora, ki se je v razdobju zadnjih dvajsetih let razdelil na področja odseljevanja in na področja priseljevanja prebivalstva. Proces sam obeležuje beg z dežele, ki je tem bolj močan, čim bolj odročni so kraji, na drugi strani pa razmeroma široka območja deagrarniziranega in suburbaniziranega podeželja, v katerih ni prišlo do prave koncentracije v večja mesta, torej urbanizacije v smislu mednarodne terminologije. (8)

Za področja priseljevanja, t.j. področja industrijske osi in novih industrijskih krajev izven nje je značilna velika gostota prebivalstva in s tem seveda tudi večja naselbinska gostota ali gostota stanovanj. Za predele, iz katerih se prebivalstvo izseljuje in je v njih gostota prebivalstva vse manjša, pa je pomembno tudi to, da se v zadnjem času (zadnjih deset let) postopoma manjša tudi naselbinska gostota (gostota stanovanj), saj ponekod odmirajo celotne vasi. Izpraznjene hiše, za katere nihče več ne skrbi, pa v kratkem času tako propadajo, da jih ne moremo več upoštevati kot primerne stanovanjske površine.

Gostota stanovanj kot naselbinskih enot in gostota prebivalstva sta dva različna faktorja, ki pa nujno nastopata skupaj, saj sta eden od drugega v neposredni odvisnosti.

Izločimo lahko nekako treje tipov pokrajin Slovenije. V prvem prevladujejo naselja, oziroma katastrske občine, v katerih je gostota prebivalstva, prav tako pa tudi gostota stanovanj izrasite visoka (gostota prebivalstva nad 86 prebivalcev/km² in gostota stanovanj nad 50 stanovanj/km²). Obsegajo predvsem ravninske predele Slovenije in mesta s širšim obrobjem. Tako izrasite velike gostote prebivalstva in stanovanj najdemo na področju Maribora, v spodnjem delu Dravske doline, v mikroregiji jugozahodnega Dravskega polja z drobno industrializiranimi in razpršeno suburbaniziranimi področji ob glavni prometni žili proti jugu (Slovenska Bistrica in Slovenske Konjice), na območju Ptuja, dalje v Celjski kotlini s prometnim in industrijskim središčem v Celju ter drobno industrializirano, hkrati pa v hmeljarstvo specializirano podeželjsko pokrajino v zahodnem delu te kotline (občina Žalec) ter na novo močno industrializirano Velenjsko kotlino. Velike gostote prebivalstva in stanovanj pa imajo predvsem območja ljubljanske mezoregije s močnim mestnim zgostitvenim jedrom v Ljubljani in s močno suburbaniziranim podeželjem. Sem spadata tudi občini Domžale in Kamnik s svojim ravninskim, že dokaj urbaniziranim delom. Poleg tega kažejo visoke gostote prebivalstva in stanovanj tudi celotna dolinska območja tržiške in kranjske submezoregije ter vzhodni del jeseniške doline in Blejsko-radovljiška ravnina. V ostali Sloveniji je izrasite velika gostota prebivalstva in stanovanj (naselbinskih enot) mnogo manj teritorialno razširjena, saj obsega le manjša območja okoli mest in industrijskih centrov. Take so doline t.i. Črnega revirja z močnimi koncentracijami v rudarsko-industrijskih občinah Trbovlje, Zagorje in Krastnik, ter neposredna okolica manjših zgostitvenih jeder v Sevnici, Krškem, Senovem, Brežicah v Spodnjem Posavju in Novem mestu v srednji Krški dolini. Ozke je omejena na neposredno

okolico Metlike, Črnomlja, Kočevja, Postojne, Idrije, Murske Sobote, itd., dalje zajema osrednji ravninski del goriške submezoregije ter obalni in deloma dolinski del koprsko-primorske submezoregije.

Drugi tip pokrajin glede na gostoto prebivalstva in gostoto stanovanj predstavlja živahno pomešana področja večjih koncentracij s področji manjše gostote obeh elementov. Ta tip zajema obsežne predelne severovzhodne Slovenije (Mislinjska dolina, Mežiška dolina, del Dravinjsko-Vitanjskega podolja, mikroregije Slovenskih goric in deli prekmurske submezoregije). Prav tako spadajo sem posamezna manjša področja osrednje in južne Slovenije (hriboviti predeli tržiške in kranjske submezoregije, hriboviti predeli litijske in kamniško-domžalske submezoregije, južne doline postojnske in doline pivške submezoregije, osrednji del okoli Ilirske Bistrice) ter območja brežiško-krške submezoregije in obronki Gorjancev.

Tretji tip pokrajin predstavlja območja, na katerih je gostota prebivalstva in tudi gostota stanovanj izrazito niska (gostota prebivalstva do 35 prebivalcev/km² in gostota stanovanj do 10 stanovanj/km²). Taki so predvsem hriboviti predeli Kozjanskega, Bolenjske, Suhe Krajine, večina Bele Krajine, skoraj celotna idrijska submezoregije, hriboviti predeli postojnske, cerkniško-loške in pivške submezoregije. Prav tako spada v ta tip tudi celotno ozemlje bovške, kobariške in tolminske submezoregije ter velika področja sežansko-divaškega in podgorsko-herpeljskega krasa.

Razlike med podatki obeh gostot (prebivalcev, stanovanja) niso in tudi ne morejo biti velike. Vendar gostota stanovanj še nekoliko bolj poudari koncentracije poselitve slovenskega prostora v posameznih ožjih področjih, saj se enota stanovanja marsikje ujema z enoto hiše. To velja posebno za področja gostote do 50 stanovanj na km², močno pa tudi za področja z go-

stoto do 100 stanovanj na km².

Posamezne razlike med gostoto stanovanj in gostoto prebivalstva se kažejo v Prekmurju, v Slovenskih Goricah, ponekod v Posotelju ter na Dolenjskem, na Gorenjskem v Blejskem kotu in v obalnem pasu Primorske. Prve v severovzhodni in vzhodni Sloveniji si lahko razlagamo kot rezultat večjega števila ljudi na enoto stanovanja v povprečno bolj obljudeni pokrajini, značilni pa še vedno visokem deležu agrarnega prebivalstva, pri zadnjih dveh pa je vzrok za večjo gostoto stanovanj v potrebah visoko razvitega turističnega gospodarstva. Močneje se izražajo področja zgoščitvenih jeder mest in novih industrijskih krajev izven t.i. industrijske osi, ki so se razvila sredi že preje redkeje poseljene pokrajine (Koroška, Dravska dolina, dolenski in notranjski kras) ali pa se je njihova okolica izpraznila pod vplivom procesa deagrarizacije in odseljevanja v druga, industrijsko razvita področja, ki so lahko sprejela veliko število delovne sile (Polminsko, cerkljansko-idrijske hribovje, Brkini, Kras pa tudi osrednji predeli Slovenskih goric in posameznih področjih v Posotelju). Za jedra zgoščitve v področjih nizke in najnižje gostote kažejo na določeno razvojno stanje in vitalnost območij, ki v splošnem pripadajo področjem praznjenja prebivalstva. Postavlja pa se vprašanje, ali pri takih jedrih lahko računamo na nadaljni razvoj njih samih s tem pa tudi na popravljanje demografske in naselbinske slike v njihovi okolici. ⁽⁹⁾

V Sloveniji je nekaj čez 6.000 naselij, ki so z izjemo nekaj mest, po številu prebivalstva razmeroma majhna. Po podatkih popisa leta 1971. je bilo:

- 163 mest in naselij z nad 1000 prebivalci,
- 303 naselja z 501 do 1000 prebivalci,
- 1221 naselij z 201 do 500 prebivalci,
- 4320 naselij, ki so imela manj kot 200 prebivalcev.

Število prebivalcev, ki so živeli v naseljih z nad 1000 prebi-

valci je bilo 787.910, v naseljih z 201 - 1000 prebivalci 206.191 in v naseljih z 201 - 500 prebivalci 367.244, v preostalih manjših naseljih pa samo 372.243. Vse to kaže na močno razdrobljenost slovenskih naselij, s tem pa tudi na razpršeno pozidavo.

S tem v zvezi so zanimive značilnosti in smeri razvoja slovenskih mest in naselij.

Po Meliku se vaško naselje začneja že kot samotna kmetija, kakršne segajo v naših goratih predelih do višine 1.000 m. Nadaljne oblike so raztresena naselja, zaselki in vasi. ⁽¹⁰⁾ Lahko trdimo, da ob pritisku urbanizacije ni pomemben tip vaškega naselja, vendar pa je jasno, da samotne kmetije in raztresena naselja že zaradi svojih lokacij v težje pristopnih predelih, ne bodo tako izpostavljene pritisku urbanizacije, temveč je bolj verjetno, da bodo ta naselja stagnirala in v posameznih primerih tudi izgubljala svoje prebivalstvo.

Urbanizacija torej najmočneje vpliva na vasi, ki po svoji legi in pristopnosti lahko sprejmejo nove proizvodne ali centralne funkcije ali pa se lahko vključijo v gravitacijska področja bližnjih večjih centrov.

Naselja, ki se nahajajo med vaškimi in mestnimi, so obstojala še v avtarški gospodarski kulturi. To so naselja pretežno obrtniškega in zgodnjeindustrijskega značaja, kot npr. naselja ob rudnikih, plavžih in kovačnicah, vse od srednjega veka dalje. V isto kategorijo spadajo tudi gozdna naselja oglarjev in primitivnih steklarjev, ribiška naselja, kot tudi kmetijska naselja s pretežno zaposlitvijo v domači obrtniški dejavnosti za potrebe večjega proizvajalca v bližnjem centru.

Človeška naselja izražajo po svoji hierarhiji in po svojem omrežju določene odnose v družbi. Povsod obstajajo sistemi, s

katerimi se definirajo medsebojni funkcionalni vplivi od glavnega mesta do najbolj neznatnega vaškega naselja. V Sloveniji je v začetku 19. stoletja gradacija naselja "vas" - "trg" - "mesto" relativno enostavna in v njej se izraža sistem, ki izvira še iz srednjega veka.

Za teorijo in prakse prostorskega raziskovanja in planiranja je potrebna globlja analiza pojmov "ruralno" in "urbansko" naselje na podlagi sodobnih kriterijev funkcije, velikine in fiziognomije. Glede na kriterije neagrarne zaposlitve se iz vasi formirajo industrijska mesta ali industrijski kraji, kjer večina aktivnega prebivalstva dela v industrijskem obratu v samem naselju. Ti kraji še nimajo značaja mesta.

Namesto industrijskega obrata lahko opravljajo isto vlogo delovnega mesta tudi domača proizvodna obrt ali kakšna druga zelo specializirana terciarna dejavnost.

Vas ima v določenih okoliščinah tudi nekatere centralne funkcije. To so subcentralne vasi, kjer se pojavljajo samo šola, trgovina ali kakšen obrtnik, centralne vasi z večjim številom teh dejavnosti, ruralni centri s pravimi urbanskimi funkcijami in končno mesta, za katera je karakteristično razmerje med gospodarskimi in negospodarskimi dejavnostmi. Vse kategorije imajo tudi svojo določeno prostorsko karakteristiko.

D. Vogelnik deli v svojem pomembnem delu "Urbanizacija kao odraz privrednog razvoja FNRJ" urbanizirana naselja na tri skupine:

1. stara predkapitalistična mestna naselja, ki so zostala v razvoju,
2. obstoječa predkapitalistična mestna naselja, ki so se industrializirala, in
3. mlada naselja, ki so se urbanizirala zaradi ene same industrijske dejavnosti, v prvi fazi brez razvite terciarne dejavnosti. (11)

Proces preobrazbe ruralnih naselij v urbana se pojavlja že v času pred urbanizacijo ter poteka neprekinjeno in na vseh hierarhičnih stopnjah od zaselka do mesta.

V primerih nekaterih naselij je jasno razvidno, da ima vsaka sprememba funkcije in ustrezne socialne strukture ustrezen vpliv na spremembo fiziognomije, ki sicer časovno vedno nekoliko zaostaja.

V smislu Zakona o področjih okrajev in občin v SR Sloveniji iz 1. 1964⁽¹²⁾ je proglašeno 50 mest in 80 mestnih naselij.

Mesta:

1. Ajdovščina	25. Metlika
2. Bled	26. Murska Sobota
3. Bovec	27. Nova Gorica
4. Brežice	28. Novo mesto
5. Celje	29. Ormož
6. Črnomelj	30. Piran
7. Domžale	31. Postojna
8. Gornja Radgona	32. Ptuj
9. Hrastnik	33. Radeče
10. Idrija	34. Redovljica
11. Ilirska Bistrica	35. Ravne na Koroškem
12. Izola	36. Sevnica
13. Jesenice	37. Sežana
14. Kamnik	38. Slovenska Bistrica
15. Kočevje	39. Slovenjgradec
16. Koper	40. Slovenske Konjice
17. Kostanjevica ^x	41. Škofja Loka
18. Kranj	42. Šoštanj
19. Laško	43. Tolmin
20. Lendava	44. Trbovlje
21. Litija	45. Tržič
22. Ljubljana	46. Velenje
23. Ljutomer	47. Videm-Krško
24. Maribor	48. Višnja gora ^x
	49. Vrhnika
	50. Zagorje ob Savi

^xKostanjevica in Višnja gora nimata več upravnega značaja mesta.

Mestna naselja (v oklepaju ime občine):

1. Anhovo (Nova Gorica)
2. Ankaran (Koper)
3. Beltinci (Murska Sobota)
4. Bistrica pri Limbušu (Maribor-Tabor)
5. Bistrica pri Rušah (Maribor-Tabor)
6. Bohinjska Bistrica (Radovljica)
7. Borovnica (Vrhnika)
8. Brestanica (Krško)
9. Brod-Logatec (Logatec)
10. Cerknica (Cerknica)
11. Češnjica (Radovljica)
12. Črna (Ravne)
13. Deskle (Nova Gorica)
14. Divača (Sežana)
15. Dobova (Brežice)
16. Dobrna (Celje)
17. Dobrova pri Ljubljani (Ljubljana-Viš)
18. Dolenji Logatec (Logatec)
19. Dolenja Straža (Novo mesto)
20. Dravograd (Dravograd)
21. Dolenjske Toplice (Novo mesto)
22. Gornji Logatec (Logatec)
23. Gornji grad (Mozirje)
24. Grosuplje (Grosuplje)
25. Herpelje (Sežana)
26. Ivančna gorica (Grosuplje)
27. Kanal (Nova Gorica)
28. Kidričevo (Ptuj)
29. Kobarid (Tolmin)
30. Kozina (Sežana)
31. Krenjska gora (Jesenice)
32. Lenart v Slov. goricah (Lenart)
33. Lož (Cerknica)
34. Majšperk (Ptuj)
35. Medvode (Ljubljana-Šiška)

36. Mengeš (Domžale)
37. Mežica (Ravne)
38. Mirna (Trebneje)
39. Miren pri Gorici (Nova Gorica)
40. Mojstrana (Jesenice)
41. Mokronog (Trebneje)
42. Mozirje (Mozirje)
43. Muta (Radlje ob Dravi)
44. Petiševci (Lendava)
45. Pivka (Postojna)
46. Polzela (Žalec)
47. Portorož (Piran)
48. Prebold (Žalec)
49. Prestranek (Postojna)
50. Brevalje (Ravne)
51. Radenci (Gornja Radgona)
52. Radlje ob Dravi (Radlje)
53. Radomlje (Domžale)
54. Rakek (Cerknica)
55. Ribnica na Dolenjskem (Ribnica)
56. Rimske Toplice (Laško)
57. Rogatec (Šmarje pri Jelšah)
58. Rogaska Slatina (Šmarje pri Jelšah)
59. Ruše (Maribor-Tabor)
60. Senovo (Krško)
61. Sodražica (Ribnica)
62. Spodnje Žreče (Slov. Konjice)
63. Šentjur pri Celju (Šentjur pri Celju)
64. Šentjernej (Novo mesto)
65. Šentvid pri Stični (Grosuplje)
66. Šempeter v Sav. dolini (Žalec)
67. Šempeter pri Gorici (Nova Gorica)
68. Šmarje pri Jelšah (Šmarje pri Jelšah)
69. Štore (Celje)
70. Topolščica (Šoštanj)
71. Trebnje (Trebneje)

72. Velike Lašče (Ljubljana-Viš-Rudnik)
73. Vipava (Ajdovščina)
74. Vuzenica (Radlje ob Dravi)
75. Zgornje Žreče (Slov. Konjice)
76. Zidani most (Laško)
77. Žalec (Žalec)
78. Železniki (Škofja Loka)
79. Žiri (Logatec)
80. Žužemberk (Novo mesto)

Navedena mesta in mestna naselja so izbrana na podlagi njihove velikosti, strukture, zaposlitve in dinamike dosedanjega razvoja. Naselja imajo zelo različne karakteristike, nastajala so in se razvijala pod zelo različnimi vplivi. Razlikujejo se po številu in strukturi prebivalstva, zlasti pa po zelo različni fizični strukturi in fiziognomiji.

3.2. Proces prostorske preobrazbe

Urbanizacija kot faktor preobrazbe vaških naselij v mestna se pojavlja v Sloveniji postopoma. Spremembe oziroma pojave nove urbane funkcije opažamo že v času pred industrializacijo. Ta metamorfoza nastopa vzporedno s tokovi socialne preobrazbe in s prodiranjem prometnih smeri skozi manj razvita področja ter dosega svoj višek v zadnjih desetletjih, ko vplivi urbanizacije posegajo skoraj na ves razpoložljivi prostor in ga spreminjajo v "civilizirano pokrajino". (13)

a) Vpliv prometa

Vpliv urbanizacije na našem podeželju prvi oznanjajo objekti ob važnejših cestah. To so po svoji vnanjosti zelo tipične prevozniške ali poštne postaje, ki so imele pomembno vlogo v času, ko je ves tovarni in potniški promet potekal po cestah.

Drugi, mnogo močnejši faktor urbanizacije so železnice. Od

sredine 19. stoletja, ko je skozi Slovenijo potekla prva železniška proga, se opaža počasno, a stalno pomikanje naselij, ki so ležala v bližini železnice, proti železniški postaji. Lahko trdimo, da je bila železnica kot najpomembnejši regionalni objekt teh časov po svoji funkciji izredno privlačna. Tako so se razvili kraji ob železniških središčih, npr. Pivka, Zidani most, Pragersko, ki brez železnice ne bi imeli nikakršnega razloga za obstanek. Privlačna moč železnice se kaže tudi v tendenci premikanja centra naselja proti železniški postaji, kjer se pričinja razvijati novo območje naselja, na katero se pogosto vežejo tudi industrijska podjetja. Sama Ljubljana je doživela zelo karakteristično metamorfozo postopnega preseljevanja centra od historičnega jedra pod Gradom proti železniški postaji. Izrazita nova območja so nastala npr. na Trati v Škofji Loki, v Novem mestu, v Brežicah, Kranju, Medvođa, itd.

Moč železnice se kaže tudi na drug način. Tam, kjer železniška proga poteka mimo naselij, ki na ta ali oni način gravitirajo k večjemu mestu, nastajajo vse večje možnosti za dnevno migracijo. Vasi, ki so z železnico močno povezane s krajem zaposlitve, se urbanizirajo dosti prej in njihova pripadnost mestnemu vplivnemu območju postaja vse močnejša.

b) Vpliv obrti in industrije

Zelo važen in v znanosti najbolj proučevan motiv prostorske spremembe naših naselij je industrializacija oziroma - v širšem smislu - obrtniška in manufakturna proizvodnja. Urbanizacija je v obliki preslojevanja prebivalstva vplivala že na obliko bivališča. Kmečka hiša ni več ustrezala novi delavnosti njenega lastnika. V to skupino naselij štejemo kraje, ki so postali bolj ali manj urbanski že v srednjem veku, oziroma v zgođnji dobi industrializacije.

Nedvomno je na prostorsko preobrazbo naših krajev najbolj vplivala sama industrializacija, ki jo srečujemo v Sloveniji že od prve polovice 19. stoletja dalje. Ker so se prvi industrijski

obrati razvijali ob večjih mestih ali trgih, ki so že imeli obrtniško tradicijo, ne moremo govoriti o posebnih "industrijskih mestih" v tem času.

V to poglavje spadajo tudi popolnoma industrijski kraji. To so naselja, ki so nastala ali pa so se razvila iz nekdanjih ruralnih ali manj pomembnih urbanskih aglomeracij in ki so popolnoma spremenila svoje prostorsko strukturo zaradi industrijske dejavnosti pretežno ene vrste.

V Sloveniji je kmalu po osvoboditvi nastalo naše prvo samostojno industrijsko naselje Strnišče (pozneje Kidričevo) pri Ptuju. Drugo, nekoliko kasneje ustanovljeno naselje je Velenje. To mestece se v prostoru približuje staremu srednjeveškemu trgu istega imena, vendar se razvija popolnoma samostojno.

c) Vpliv centralnih funkcij

Vpliv urbanizacije na kraje, ki imajo mestni značaj, in na njihovo fizično strukturo, traja že stoletja in je zato tudi v kvantitativnem smislu najmočnejši. Za naše proučevanje so v tej skupini zanimiva tista naselja, ki so se razvila iz nekdanjih polurbanskih aglomeracij, to pomeni, iz nekdanjih majhnih trgov, ki so imeli samo neznatne ali manj pomembne urbenske funkcije. Zanimiva pa so tudi tista naselja, ki so nastala iz vasi, na katere je vplivala urbanizacija iz teh ali drugih razlogov.

Razlog za pospešeni razvoj teh krajev je v prvi vrsti v njihovih centralnih funkcijah, ki dajejo tem naseljem določeno mesto v hierarhiji naselij večjega področja.

Podeželska mesta s centralnimi funkcijami niso rezultat pospešenega razvoja, kot so npr. nova industrijska mesta, turistični kraji ali urbanizirane vasi v obmestnih conah večjih mest. Podeželski kraji imajo svojo tradicijo, a mestno fizi-

ognomije so si pridobivali postopoma - z gradnjo objektov za javne službe in druge terciarne dejavnosti, z razširjanjem starih ter ustanavljanjem in povečevanjem novih proizvodnih kapacitet in - kar se najbolj opaža - z gradnjo stanovanjskih hiš na mestni način. To so naselja z večjim ali manjšim mehničnim prirastkom, ki se v prostorskem pogledu kaže v gradnji večnadstropnih stanovanjskih hiš, s tem se pa videz kraja občutno spreminja. Vpliv take urbanizacije se opaža zlasti v gravitacijskem območju Ljubljane, Maribora, Celja, Kopra itd.

d) Vpliv turizma in rekreacije

V Sloveniji je delež turizma v narodnem dohodku precej pomemben, vendar pa ni enakomerno razporejen. Koncentriran je v alpskem in obmorskem pasu. To velja zlasti za stacionarni turizem, vtem ko se omrežje izletniških točk vzporedno s postopnim izboljševanjem prometnih razmer in z vse večjo motorizacijo širi po vsem slovenskem teritoriju. Vpliv urbanizacije na turistične kraje je vreden še posebne pozornosti, ker je značaj teh naselij vezan na prirodne ambiente, ki se morajo ohraniti v svoji originalni lepoti.

Posebno vprašanje pa predstavljajo nekatera vaška naselja, ki so skoraj brez tipičnih turističnih objektov, a se tudi v njih dogaja pomembna preobrazba, tako da niso niti vaška niti mestna. Te spremembe povzročajo naselja weekend hišic, ki služijo lastnikom večinoma za konec tedna ali za krajše bivanje.

V nekaterih predelih, ki so oddaljeni od prometnic se kmečke domačije, ki jih stari prebivalci polagoma zapuščajo, uporabljajo kot počitniške hišice. Na ta način se bolj ali manj uspešno pričenejajo urbanizirati nekateri nerazviti in delno zapuščeni predeli in se vsebinsko pretverjajo v naselja za mestno rabo.

e) Vpliv bližine delovnih centrov

V gravitacijskih področjih naših večjih mest Ljubljane, Ma-

ribora, Celja, Kopra in Kranja so se zelo hitro razvile nekatere vasi in to ne zaradi lastnih nekmetijskih dejavnosti, temveč zaradi ugodne lege, ki omogoča ljudem, ki so zaposleni v nekmetijskih dejavnostih, da udobno in v relativno kratkem času pridejo do delovnega mesta v centralnem kraju. Struktura zaposlitve v teh krajih je pretežno nekmetijska, čeprav so to večinoma čiste vasi. Zunanja podoba teh krajev se je v zadnjem času zelo spremenila. Prevladujejo družinske hiše mestnega tipa, stare kmečke domačije pa izgubljajo funkcijo, ki so jo imele v kmetijskem gospodarstvu.

C.B. Purdom ne vaja, da izraz "satelitsko mesto" pomeni mesto v prevem smislu, z lastno organizacijsko strukturo in lastno identiteto, ali pa tako mesto, ki je v nekem oziru močno vezano na bližnje veliko mesto. Ta pojem se ne bi mogel uporabiti za vasi v bližini mest, ker te vasi nimajo mestne funkcije; prav tako pa tudi predmestja ali naselja, ki so že fizično vključena v veliko mesto, ne morejo opravljati funkcije satelitskega mesta. Iz tega sledi, da naših vaških naselij v bližini velikih mest, ki se hitro urbanizirajo, ne bi mogli imenovati "satelitska naselja", temveč samo "naselja prenočišča". (14)

Ne bi smeli zanemarjati vloge takšnih naselij, ki na prvi pogled niso videti zelo pomembna, ker so odvisna od bližnjega centra. So namreč osnovni in bistveni elementi urejanja obmestne cone, v kateri morajo biti racionalno razporejena naselja in delovni centri, v katerih je zaposleno prebivalstvo. Problem nadaljnjega razvoja velikih in majhnih mest se lahko pravilno rešuje samo tako, da se dosledno izvajajo načela enakomerne in načrtne urbanizacije majhnih in srednjih mest in omejuje nadaljnji razvoj velikih mest. Pri tem spada med najbolj aktualne probleme tudi preobrazba vsebine in strukture naših vasi.

Nastajajo t.i. spalna naselja v obmestnih conah in v širših gravitacijskih območjih mest in so v vsakem primeru nepopolni

organizmi, ki jim manjka potrebna vitalnost, in to zaradi tega, ker tu prebivalci samo stanujejo, v samem kraju pa je zaposlena samo neznatna manjšina. To so naselja potrošnikov, v katerih se ne ustvarja dohodek. Zaradi tega so tudi vsi elementi urbanizacije omejeni na gradnjo individualnih hiš in samo na najnujnejše infrastrukturne objekte.

Glede na zelo raznovrstne učinke urbanizacije se naselja, ki so v tem procesu pomembno spremenila, delijo v 4 osnovne kategorije:

1. naselja, ki so se razvila ali pa so bila ustanovljena pod vplivom prevladujoče industrijske dejavnosti;
2. naselja, ki so se razvila v urbana zaradi novih ali obstoječih razširjenih centralnih funkcij;
3. naselja, ki so v prvi vrsti namenjena stanovanju ljudi, ki dnevno odhajajo na delo v bližnja centralna mesta;
4. naselja, ki se v prostorskem smislu spreminjajo zaradi svojih funkcij kot letovišča ali zdravilišča.

Na področju Slovenije bomo komaj lahko našli kak primer naselja, ki bi v celoti lahko spadalo v eno od naštetih kategorij. Lahko bomo ugotovili, da največkrat obstoje kombinacije med temi skupinami. ⁽⁴⁵⁾

3.3. Diferenciacija prostorske strukture naselij

Če hočemo oceniti vpliv urbanizacije na strukturo ruralnih naselij, moramo imeti čim jasnejše predstavo o tem, na kakšen način in s katerimi sredstvi postane ruralno naselje urbano ter kako se spreminjata njegova prostorska ureditev in zunanji videz. Še pred tem pa moramo ugotoviti, kje je pravzaprav meja med vaško in mestno strukturo in kako se razlikuje vas od mesta. Treba je poudariti, da je geografska fiziognomska metoda samo ena od mnogih, ki prihajajo v poštev. Izolirana in iz-

ključno posamezna aplikacija samo ene od metod bi lahko pripeljala do napačnih ali vsaj nepopolnih sklepov.

Navedena fiziognomska metoda, ki ugotavlja višje ali nižje stopnje urbaniziranosti naselja, je lahko statična ali dinamična. Statična aplikacija metode pomeni ugotavljanje, v kakšnem smislu in do kakšne mere naselja ustreza urbanski kvalifikaciji; z dinamično aplikacijo metode pa skušamo ugotoviti, če so ti (fiziognomski) kriteriji uporabni tudi v samem procesu preobrazbe iz ruralnega v urbanski značaj naselja.

- a) Zgoščeni način gradnje je pojem, ki v glavnem ustreza temu, kar si predstavljamo pod mesto, čeprav vidimo, da je npr. v istrskih ali mediteranskih vaseh sistem gradnje mnogo gostejši od gradbenega sistema v mnogih mestih, kjer prevladujejo enodružinske hiše na zasebnih parcelah. Preučevanje po tem kriteriju bi lahko pripeljalo do uporabnega rezultata samo, če bi se medsebojno primerjali deli naselja z isto funkcijo npr. centri naselja ali stanovanjska področja. Na vprašanje, ali se vpliv urbanizacije na ruralno naselje kaže v gostejši zazidavi, pa seveda ne bi mogli odgovoriti vedno pozitivno. Edino pri rekonstrukciji centra naselja opazimo, da urbanizacija prinaša bolj racionalno izrabo etažnih površin, kar se kaže v gostejši zazidavi objektov ali pa v večjem številu etaž. Ta faktor pa spada še k drugemu kriteriju.
- b) Naslednji kriterij, s katerim skušamo ugotoviti mejo med vasjo in mestom, je število stanovanj na eno hišo ozir. na 1 ha površine. Večje število stanovanj na eno hišo brez dvoma opozarja na neagrarno strukturo prebivalstva. Ker z večjim številom stanovanj na eno hišo raste tudi število stanovanj na 1 ha površine, je tak način izgradnje obenem tudi znak večje gostote naseljenosti, kakršna je karakteristična za mestni tip naselja.

c) Kriterij gostote izgradnje spada med najbolj zanesljive v urbanističnem planiranju in ga uporabljamo tako za konstrukcijo stopnje urbaniziranosti obstoječega naselja kot tudi za merjenje intenzivnosti prehoda iz vasi v mesto. Razmerje med skupno površino vseh etaž in površino zemljišča se namreč spremenja, bodisi zaradi bolj intenzivne izgradnje, to se pravi zaradi tega, ker se večja površina zemljišča pokriva z objekti, ali pa zaradi povečevanja števila etaž. Koncentracija izgradnje, zlasti z dodajanjem nadstropij, se pojavlja predvsem v starih jedrih naselja, pa tudi v novih stanovanjskih predelih (faktor izrabe).

d) Kriterij primerjenja števila prebivalcev na eno hišo bi lahko osvetlil dinamiko doseljevanja, če bi imeli na razpolago podatke različnih datumov za iste hiše. Tako bi bilo teoretično možno ugotoviti stopnjo zasedenosti stanovanj, katera ima svoj vzrok v nezadostnosti stanovanjskega fonda v času močnega priseljevanja v mesto. Večja ali manjša naseljenost oziroma zasedenost stanovanj pa ne izvira samo iz same urbanizacije. Oscilacije števila prebivalstva v stanovanju imajo tudi svoj biološki razlog, saj se družina zmanjšuje ali pa raste.

Ker je tudi "hiša" danes nezadostno definiran pojem, zlasti ko je v sodobnem mestu že težko določiti mejo med objektom in kompleksom megastrukture, nam kriterij števila prebivalcev na eno hišo ne more popolnoma osvetliti dinamike v urbanizacijskem procesu.

e) Na podlagi diferenciacije zunanega videza hiše lahko na določenih tipih zgradb ugotovimo, ali je obravnavano naselje ruralno ali urbano. Pri tem ne smemo pozabiti, da se v teku urbanizacije hitreje razvijajo nove funkcije naselja in da se hitreje spreminja struktura prebivalstva kot pa naselja v prostoru. Pri običajnih inventarizacijah, ki jih delamo v zvezi z urbanističnimi programi, ne ugotavljamo samo

zunanje podobe hiš, ozir. tipa hiš, temveč tudi namensko izrabo samega objekta in pripadajočega zemljišča. V naseljih, ki iz vaških preraščajo v mesta, se pojavlja tudi zelo očitna metamorfoza v funkcijah nezazidanih površin. Zemljišča, kjer so bile nekoč njive, vrtovi in sadovnjaki, so danes razparcelirana in zazidana s hišami popolnoma urbanskega značaja. Prvotna kmečka hiša, ki nima več materialne osnove za kmetijsko proizvodnjo, je obdržala samo še stanovanjsko funkcijo. (6)

Vse spremembe podobe naših naselij in pokrajine imajo poleg objektivnih gospodarskih in socialnih razlogov, ki jih lahko precizno ugotovimo in merimo, še celo vrsto subjektivnih vzrokov in povodov, ki niso brezpomembni, zlasti ker nastopajo množično. Taki subjektivni momenti so: želja po dostopnosti delovnega mesta, gradnja na lastnem ali družinskem zemljišču, zasedanje nacionaliziranih zemljišč ali gradnja ob obstoječih poteh in cestah. Realizacije takih primitivnih želja povzročajo na periferiji mest pa tudi na vasi dobro znani in kritizirani pojav stihijske, nenačrtne urbanizacije.

3.4. Tipologija naselij v Sloveniji

Slovenske vasi in trgi, ki so se razvili v mestna naselja, pripadajo različnim tipom naselij glede na geografsko lego, zasnovo in zunanjo podobo.

Kot je bilo že navedeno, se v prostoru Slovenije precej jasno kažejo tendence gostejšega naseljevanja, koncentracije delovnih mest in ustreznih urbanizacijskih sprememb ob glavnih prometnih smereh od Jesenic oziroma Sežane, preko Ljubljane proti Celju in Mariboru oziroma proti Zagrebu. Nedvomno je vpliv urbanizacije v teh pasovih najmočnejši.

Ugotavljanje morfoloških karakteristik naselij spada med osnov-

ne analitične naloge in se izraža predvsem v njihovih lokacijah. Lega naselja (lokacija) je lahko različna:

- Lokacija ob sotočju rek ali ob mostišču, ki je zelo znana pri srednjeveških mestih;
- Lego na vzpetini, ki je prav tako karakteristična pri srednjeveških naseljih;
- Ob tranzitnih cestah je nastala večina naselij. Nekatera od teh so se razvila iz pomembnih poštnih ali tovornih postaj (obcestna naselja);
- Ob železniški postaji;
- Industrijski, železarski in rudarski obrati so omogočili nastanek in razvoj naselij;
- Ob zdravilnih vrelcih se je razvila cela vrsta termalnih zdravilišč. (17)

Postavlja se vprašanje, v kakšni meri lahko lega naselja vpliva na njegov nadaljnji razvoj v razdobju od industrializacije naprej, to se pravi v modernem smislu.

Analize naselij dokazujejo, da lokacija ob sotočju rek ali dominantna lega na vzpetini same po sebi niso odločilno vplivale na razvoj naselij v 19. in 20. stoletju, temveč da so glavni pogoji za sodobno urbanizacijo širša lokacija v gospodarsko aktivnem prostoru, bližina prometnega omrežja ali lastna gospodarska aktivnost naselja. Ti faktorji lahko ločeno ali skupaj zelo močno vplivajo na urbano preobrazbo.

Pri klasifikaciji naselij v morfološkem smislu ni zadostna samo analiza delov naselij, ki so obstajali še pred pojavom urbanizacije, temveč je mnogo zanimivejše spremljanje postopnega spreminjanja njihove oblike med urbanizacijo. Prostorski vpliv urbanizacije se namreč izraža v določenih prostorskih shemah.

Pri naseljih, ki so bila včasih ruralna in so v teku urbani-

zacijskega procesa postala urbana, lahko ugotovimo te karakteristike moderne tipologije:

1. zazidavanje praznih parcel med hišami in gradnjo neposredno za gradbeno črto starega jedra;
2. gradnjo na njivah in izoliranih lokacijah;
3. gradnjo ob glavnih vpadnicah kot obcestno rast naselja;
4. gradnjo na ločenih organiziranih kompleksih. ⁽¹⁸⁾

Ad 1. Zazidavanje praznih parcel oziroma gradnja v globini parcel za obstoječimi zgradbami je najbolj preprost način povečanja gostote gradbenega fonda. To se dogaja večinoma v središčih tistih naselij, ki že imajo osnovno komunalno opremo. Interesenti grade večinoma na lastnih zemljiščih, vrtovih ali dvoriščih. Takšen način gradnje je znak, da se počasi likvidirajo kmetijske domačije v naselju, ker se lastniki le-teh odrekajo surovinski bazi za nadaljnjo kmetijsko dejavnost.

Izraba zemljišča je racionalna, vendar pa se s tem spreminja lik naselja, ker se novi objekti ne prilagajajo starim.

Ad 2. Z gradnjo na njivah in izoliranih lokacijah se srečujemo pogosto v vaseh. Graditev omogoča že samo lastništvo zemljišča ne glede na to, kje zemljišče leži. Skoraj vsi primeri "črne gradnje" brez lokacijske in gradbene dokumentacije so na njivah, ki so jih lastniki sami razparcelirali za potrebe svojih družinskih članov. Takšne lokacije ne ustrezajo sodobni ureditvi naselja niti po legi niti po dimenzijah, še manj smotrno pa se navezujejo na prometno omrežje. Poleg tega se na ta način uničujejo kmetijske površine.

Ad 3. Gradnja ob glavnih cestah je pojav, ki je tipičen za proces urbanizacije, odkar so začeli podirati mestna obzidja. Najčešče se pojavlja neposredno ob cesti, v zadnjih desetletjih pa gradijo hiše še v odmikih, ki jih predpisujejo uredbe o zaščiti javnih cest.

Tako so postopoma nastajale neskončne vrste hiš npr. med Ljubljano in Brežovico, v smeri proti Domžalam, v Savinjski dolini proti Celju, med Mariborom in Ptujem. Nedvomno je bil ta način graditve zelo privlačen zaradi neposrednega pristopa na glavno asfaltirano ceste in možnosti priključka na električno omrežje brez posebnih stroškov. Gradnji ob glavnih cestah se lahko izognemo samo z načrtnim usmerjanjem razvoja naselij.

Ad 4. Gradnja na posebnih ločenih zemljiščih. To je običajno rezultat izvajanja urbanističnega načrta. Načrtna gradnja je vidna slasti v tistih krajih, kjer so močni investitorji gradili stanovanja za svoje delovno silo. Večinoma so to grupacije večnadstropnih zgradb, ki se zelo pogosto ne vključujejo najsrečneje v obstoječo maso naselja.

V poglavju Proces prostorske preobrazbe mesta in vasi se obravnavajo splošni pojmi o vasi in mestu, kot so način gradnje, stanovanjska gostota, izraba zemljišča, funkcija in zunanja podoba hiš.

Prostorski elementi, ki opozarjajo na urbanski značaj naselja, so se začeli pojavljati istočasno ali pa pozneje kot same urbane funkcije. Ti elementi se nastajali pod vplivom prometa, industrializacije, naseljevanja, družbenih dejavnosti in turizma ter predstavljajo danes najvidnejše znake urbane preobrazbe ruralnih predelov v Sloveniji.

Leta 1953 je živele v naseljih z nad 1000 prebivalci 31,3 % prebivalstva, leta 1961 38,4 % in leta 1971 že 45,1 % vsega prebivalstva. Nasprotno temu naraščanju pa se je število prebivalstva v naseljih z 501 do 1000 prebivalci, v naseljih z 201 do 500 prebivalci in v tistih z manj kot 200 prebivalci zmanjšalo (v naseljih 501 - 1000 preb. je bilo l. 1971 11,98 % od 15 % v letu 1953; v naseljih z 201 - 500 preb. je število padlo od 28,9 % na 21,21 % in v naseljih z manj kot 200 preb.

od 24,8 ‰ l. 1953 na 21,71 ‰ v letu 1971).

V obdobju zadnjih dvajsetih let kažejo izrazito rast zlasti nekatera naselja, n.pr.: Kranj (od 5.553 na 27.209 preb.), Nova Gorica (od 4.742 na 11.807 preb.), Velenje (od 1.670 na 11.738 preb.) pa tudi Litija, Grosuplje, Medvode in še nekatera manjša naselja.

O tem, koliko površine zavzemajo naselja v Sloveniji, imamo samo ocene, natančnejših podatkov še ni. Podatek o relativni površini zazidaneosti, ki ga zasledimo v virih, se giblje med 3 in 5 ‰ in je samo ocenjen.

Po podatkih o bruto zazidanih površinah, to se pravi, območij, ki obsegajo dejansko zazidane površine in manjša vmesna prosta zemljišča, ki jih je mogoče še pozidati, vendar tvorijo zaokrožen kompleks naselja (vmesnih površin je lahko tudi do 50 ‰), dobimo v Sloveniji največ 3 ‰ površin. Navedeni podatki so podatki Geodetske uprave SR Slovenije. Kot dopolnitev nam pomagajo tudi rezultati raziskave Inštituta za komunalno gospodarstvo pri FAGG. Študija je raziskala vzorce individualne in blokvske stanovanjske zazidave v Ljubljani, Mariboru, Celju in Kopru in ugotovila, da znaša gostota zazidave na hektar:

- v individualni stanovanjski gradnji 7,0 preb./ha in
- v blokovski stanovanjski gradnji 372,7 preb./ha.

Dejstvo je, da odvzame urbanizacija z vsemi svojimi oblikami, s celotne infrastrukture letno že okoli 1000 ha v veliki meri najboljših kmetijskih tal, ki jih je v SR Sloveniji okoli 420.000 ha (1. in 2. kategorija; po sedanji klasifikaciji kmetijskih zemljišč). Pri tem se tudi vse bolj obrabijo večji zemljiški kompleksi.

3.5. Stanovanjske površine in značilnosti stanovanjske gradnje v SR Sloveniji

Stanovanja zavzemajo po površini največ zazidanega prostora,

če jih primerjamo z drugo izrabo zazidanih površin za go-
spodarske in druge potrebe. Z rastjo števila prebivalstva,
s koncentracijo v mestnih naseljih, z urbano preobrazbo
vasi bodo stanovanjske površine še naprej najbolj naraščale,
hkrati z njimi pa tudi potrebe po vrsti spremljajočih površin
(parkovne - zelene površine, osnovne preskrbe, šolstvo in ot-
roško varstvo, garažni in parkirni prostori itd.).

Oblike sodobnega gospodarskega in družbenega razvoja kažejo,
da lokacija stanovanjske gradnje oziroma močnejša prebival-
stvena urbana aglomeracija vse bolj privlači tudi proizvodne
in druge dejavnosti. Prostor dela se približuje bivalnemu pro-
storu človeka (stanovanju). Težnja sodobnega razvoja se izraža
v oblikovanju polistrukturnih območij (območja, ki združujejo
prostor dela in bivanja).

Stanovanje ni samo potrošna dobrina, ki služi osnovnim potrebam
človeške družbe, ampak je eden najvažnejših delov družbene in-
frastrukture. V razvoju družbenega dela postaja stanovanje eden
od osnovnih pogojev za proizvodnjo in celoten gospodarski raz-
voj. Prav tako ima stanovanjsko gospodarstvo lahko pomemben
vpliv na razvoj posameznih območij in celotnih regij, saj je
delež stanovanjsko-komunalnih naložb v narodnem dohodku po-
prečno 5-6 %, v skupnih naložbah okoli 20 % in v vrednosti
gradbenih del okoli 30 %. Stanovanjsko gospodarstvo je izrazito
dolgoročno (glede na progresiven porast amortizacijske stopnje
v gospodarstvu, na "nerualno" dobo zastaranja tehnoloških pro-
cesov ipd.).

Stanovanjska gradnja v Sloveniji kaže nekatere specifične zna-
čilnosti kot na primer: sorazmerno počasnejše pristopanje k
kompleksni izgradnji novih stanovanjskih naselij, manjše kon-
centracije (5000 - 10.000 prebivalcev v mestnih soseskah), do-
kaj enakomerno rast mest, pospešen razvoj manjših naselij itd.,
kar vsepogojujejo predvsem splošne značilnosti urbanizacije v
Sloveniji:

- stopnja urbanizacije (odnos med mestnim in celotnim prebi-

valstvom) znaša 42 %;

- kljub sorazmerno hitri urbanizaciji v povojnih letih - letni porast mestnega prebivalstva je znašal približno 3,5 % na leto - je vendarle rast mest močno zaostajala za deagrarizacijo slovenskega podeželja. Posledica je velik razkorak med stopnjo deagrarizacije, ki znaša med 75 % in 80 % nekmečkega prebivalstva, in stopnjo urbanizacije. Danes dobršen del nekmečkega prebivalstva sicer še živi na podeželju, zaposlen pa je v mestih ali bližnjih industrijskih obratih. V bolj ali manj obsežnih deagrariziranih območjih okrog večjih mest živi skoraj polovico toliko prebivalstva kot v mestih samih;
- Proces koncentracije nekmečkega prebivalstva pa ne povzroča samo zgoščevanje v urbanih središčih samih, temveč skoraj enako močno v širših urbaniziranih območjih okrog teh središč (primer ljubljanske kotline). Razlogi za to so: stanovanjska stiska v mestnih središčih, predraga gradnja v družbenem sektorju, potreba po dodatnem zaslužku od zemlje in podobno. ²a pojav lahko označujemo kot prikrito urbanizacijo a tudi potencialno urbanizacijo.
- Drugi pojav pri večjih urbanih središčih je suburbanizacija, izseljevanje prebivalstva iz osrednjih mestnih območij v obrobne predele. Suburbanizacija je pojav ob razvoju življenjskega standarda, ko se potrebe po življenjsko-prostorskih osnovah prično naglo večati. Pojavlja se vse intenzivneje predvsem v Ljubljani, pa tudi že v Mariboru.

SR Slovenija je sprejela odločitev o bodoči policentrični zasnovi republike. Proces urbanizacije naj bi potekal v obliki ustrezno organiziranega in strukturiranega omrežja urbanih središč, ki naj bodo zaradi njihovemedsebojne soodvisnosti povezana v tak urbani sistem, ki zagotavlja učinkovitejši gospodarski razvoj in bolj enakomerne življenjske pogoje za prebivalstvo v mestih in zunaj njih, pa tudi na manj razvitih in obmejnih območjih. V Sloveniji naj bi usklajeno razvijali večje število regionalnih razvojnih sre-

dišč in ob njih vrsto manjših centrov, ki bi bolj ali manj enakomerno razporejeni zagotovili vsemu slovenskemu prebivalstvu enako razvojno in oskrbne možnosti.

Urbani sistem, ki je osnova za vodenje stanovanjsko komunalne politike, torej zavestno umirja rast večjih mest. Fizično naraščanje mestnih območij v obliki velikih stanovanjskih predelov pa zamenjujejo koncepcije organizacije urbanega življenja v širšem naselitvenem prostoru s polno strukture človekovih aktivnosti.

Za celotni povojni čas so značilna obdobja

- 1946-1958, ko je bilo stanovanjski graditvi posvečeno le malo pozornosti in sredstev,
- obdobje občinskih stanovanjskih skladov 1959-1965,
- v obdobju gradnje za trg po letu 1966.

Če ocenimo posamezna obdobja z rezultati, ki so jih dala in če se poglobimo v posamezne etape stanovanjske graditve teh obdobj, potem moramo ugotoviti, da je bil povojni čas - do leta 1958 v primerjavi z naslednjimi obdobji izrazito nenaklonjen stanovanjski izgradnji.

Izreden napredek fizičnega obsega stanovanjske graditve se kaže v obdobju 1959 do 1965, ko je bilo s stanovanjsko reformo prekinjeno administrativno vmešavanje države v stanovanjsko gospodarstvo in se je začelo postopno uvajanje ekonomskih odnosov tudi na to področje gospodarstva. Postopek uvajanja ekonomskih odnosov na stanovanjsko področje pa ni šel v načrtani smeri. Administrativno zadrževanje ekonomskih ukrepov s strani države je preprečevalo hitrejše premike (n.pr. stanarine).

Posledice takega stanja so se odrazile v tem, da so družbenopolitične skupnosti prepustile vprašanja programiranja, graditve, financiranja in kreditiranja stanovanja, urejanje zemljišč in zemljiško politiko gradbeni operativi, bankam, delov-

nim organizacijam, komunalnim organizacijam, stanovanjskim podjetjem in občanom samim, ne da bi imele zato izdelane usklajene programe stanovanjske graditve. Zlasti so bili v obdobju po letu 1966 odsotni sistemi združevanja in razpolaganja s sredstvi za organizirano družbeno gradnjo in metodologija programiranja kompleksne graditve stanovanj ter usmerjanja stanovanjske politike. Pomanjkanje načrtnega in raziskovalnega dela - neopredeljena etapnost graditve, ne-načrtna zemljiška politika, neurejen sistem financiranja in kreditiranja, pridobivanja, urejanja in opremljanja stavbnih zemljišč je povzročila, da so se morali nosilci stanovanjske graditve iz eksistenčnih razlogov zateči k parcelnim - nekoordiniranim rešitvam, ki so onemogočale vsako obliko organiziranosti investitorjev - kupcev oz. pričakovalcev stanovanj.

Obdobje po letu 1965 je kljub nekaterim negativnim predhodnim ugotovitvam dalo več stanovanj kot obdobje pred njim. Ugotoviti moramo, da je dalo nekaj posameznih pozitivnih pridobitev, ki jih je treba upoštevati pri vodenju nadaljnje stanovanjske politike. Predvsem velja opozoriti na povečan interes občanov pri varčevanju za stanovanjsko graditev.

Občuten napredek je bil dosežen pri uvajanju sodobnih tehnologij gradnje stanovanj, večji organiziranosti in strokovnosti urejanja in komunalnega opremljanja zemljišč in pri vzdrževanju stanovanjskih hiš.

Že teh nekaj ugotovitev potrjuje, da so se organizacije, ki gradijo, kreditirajo, vzdržujejo stanovanja, pripravljajo in opremljajo zemljišča strokovno, kadrovske in organizacijske okrepile. Temu primerno pa niso napredovale sistemske rešitve, odnosi med temi organizacijami in odnosi med nosilci operativnih nalog in nosilci usmerjanja stanovanjske politike v občinah.

Posledice navedenih odnosov so se pokazale predvsem v naglem

upadanju gradnje družbenih - najemnih stanovanj (zgradili so se le objekti, za katere je bil izkazan neposreden interes delovne organizacije ali posameznikov, kar je seveda pogojevalo razpršeno gradnjo na manjših kompleksih), v pretiranem dviganju cen stanovanj, v porastu zasebne gradnje in neracionalnem koriščenju zemljišč, komunalnih naprav in objektov, uničevanju človekovega okolja, v velikem nesorazmerju med možnostmi in potrebami posameznikov (socialna diferenciacija), v špekulativnih prodajah družbenih stanovanj, v občutnem zmanjšanju možnosti za redno vzdrževanje obstoječega stanovanjskega sklada hiš, v neustreznem sistemu kreditiranja stanovanjske graditve z visokimi obrestmi za kreditiranje gradnje za trg, v obremenjevanju gradbenega materiala z visokimi davki, v odsotnosti zadostnih in cemenih sredstev za pridobivanje in opremljanje zemljišč, v kroničnem prelivanju stanovanjskih sredstev izven stanovanjskega gospodarstva itd.

Po letu 1972 smo z novo Ustavo, Resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, Zakonom o programiranju in financiranju graditve stanovanj in Zakonom o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu dobili pomembne elemente in vzpodbude za nadaljnjo fazo razvoja stanovanjskega gospodarstva. Ustava in iz nje izhajajoča zakonodaja omogoča:

1. ustrezno organiziranje tistih, ki ustvarjajo sredstva za reševanje stanovanjskih potreb ter tako zagotavljajo njihov dominantni vpliv na programiranje in realiziranje stanovanjske graditve. Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje postaja osnova delovanja novih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva. Samoupravne stanovanjske skupnosti postajajo povezovalci vseh dejavnikov stanovanjskega gospodarstva od reprodukcije, družbene pomoči do gospodarjenja z obstoječimi stanovanji;
2. združena so pomembna sredstva za učinkovito družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu. Prvi rezultati te družbene skcije so pred nami (Solidarnostni stanovanjski skladi);

3. sprejeli smo kriterije družbene pomoči pri graditvi stanovanj in določili standard stanovanj, s čimer bomo pravičnejše razdelili stanovanjski prostor in racionalnejše trošili sredstva;
4. dobili smo tri do štiri, že dokaj izpopolnjene tehnologije in nosilce industrijskega načina stanovanjske graditve (družbenih).

(Pojem "družbena gradnja" uporabljamo za gradnjo stanovanj, ki jih gradi družbeni sektor - gradbena podjetja itd. Pojem "zasebna gradnja" uporabljamo za gradnjo stanovanj, predvsem enodružinskih hiš, v lastni režiji graditeljev).

V planiranje, programiranje in izgradnjo stanovanj, komunalnih naprav in spremljajočih objektov kot odločujoči dejavnik se vključujejo še:

- iniciativni odbori ali že ustanovljene samoupravne interesne skupnosti s svojimi organi,
- solidarnostni stanovanjski sklad s svojimi organi,
- bančne ustanove s svojimi organi.

V specifične ukrepe za izvajanje stanovanjske politike lahko uvrstimo poleg že navedenih še:

- koncentracijo stanovanjske gradnje v prioriteta razvojna območja; (To velja predvsem za Ljubljano in Maribor, pa tudi za druga mestna naselja).
- družbeno usmerjanje stanovanjske gradnje tako s koordinacijo vseh dejavnikov in uporabnikov kot tudi s sredstvi finančne stimulacije za tako obliko gradnje;
- uvajanje kompleksnejšega programiranja z ekonomsko, socialno in prostorsko komponento;
- nekatere ukrepe za uspešnejše programiranje stanovanjske gradnje kot je n.pr. izdelava urbanističnih norm, ki naj bi jih upoštevali nosilci načrtovanja pri zasnovi stanovanjskih naselij.

V preteklem obdobju so bili relevantni kriteriji za planiranje stanovanjskih naselij:

- v dolgoročnih urbanističnih načrtih predvsem: interakcije in soodvisnost med delovnimi mesti, centralnimi dejavnostmi in rekreacijskimi površinami ter kvaliteta okolja
- v kratkoročnih zazidanih načrtih: neposredna ekonomika gradnje na posameznem zemljišču.

Ker ni bilo povezave med dolgoročno zasnovo in kratkoročnimi akcijami, lahko ugotovimo, da je v posameznih etapah graditve prevladovala neposredna ekonomika gradnje, medtem ko so se ostali kriteriji pojavljali zgolj po naključju.

V zadnjem obdobju pa se v sklopu programiranja skuša že v posameznih etapah izgradnje enakovredno upoštevati vse kriterije.

V Sloveniji poteka intenzivna organizacija stanovanjske gradnje v obliki družbeno usmerjenih gradbišč. V stimulacijo take gradnje se vključujejo tudi banke z:

- stimulacijo investitorstva samoupravnih stanovanjskih skupnosti, kjer je obrestna mera 7 % (najnižja v okviru kreditiranja družbenega sektorja)
- stimulacijo izgradnje stanovanjskih naselij v usmerjeni stanovanjski graditvi preko ugodnih obrestnih mer, in sicer:
 - za pridobivanje in pripravo zemljišč, namenjenih za zidavo stanovanj znaša obrestna mera 8 % (izven usmerjenih gradbišč 11 %),
 - za opremljanje zemljišč s komunalnimi napravami znaša obrestna mera 8 % (izven usmerjenih gradbišč 11 %),
- stimulacijo nakupa stanovanj in gradnje hiš občanov v usmerjeni gradnji z višjim odstotkom kredita in daljšo dobo odplačevanja kot izven usmerjenih gradbišč.

Oblikovanje kriterijev za vrednotenje zazidljivih stanovanjskih površin

IZBOR KAZALCEV

KRITERIJI IN NORMATIVI
 cena din/m² ocena na osn.
 sklad.za zas.
 cilji

gradbena cena	1. investicijsko tehnična dokumentacija (že vložena sredstva)		
	2. stopnja seizmičnosti	X	
	3. geomehanska sestava tal	X	
	4. hidrološka sestava tal	X	
	5. specifični tehnični ukrepi vsled hrupa	X	
prodajna cena	6. potrebna sanacija terena	X	
	7. urbanistična dokumentacija	X	
	8. porušeni objekti	X	
	9. nadomestna stanovanja	X	
urbanistična cena v ožjem smislu	10. komunalne naprave individualne porabe na zazidlj. povr.	X	
	11. komunalne naprave kolektivne porabe na zazidlj. povr.	X	
urbanistična cena (kompleksno)	12. opremljenost zazidljive površine s primarnimi komunalnimi napravami	X delno	X delno
	13. dostopnost zazidljive površine (osebni in javni promet)	X delno	X delno
	14. vzgojnovarstvene ustanove	X delno	X delno
	15. osnovne šole	X delno	X delno
vključevanje v mestno strukturo	16. odnos do delovnih mest v sekundarnih dejavnostih		X
	17. odnos do primarnega in sekundarnih centrov		X
	18. odnos do zelenih in rekreacijskih površin		X
	19. sociološki aspekti vpliva bodoče gradnje na okolje		X

4. ANALIZA STANJA STANOVANJSKEGA FONDA

4.1.1. Stanovanjski fond - opuščena stanovanja

Na Teritoriju SR Slovenije je bilo 1. 1971:

- 461 225 stalno naseljenih stanovanj;
- 4 032 začasno nenaseljenih stanovanj;
- 5 819 opuščenih stanovanj;

Skupno število stanovanj namenjenih za stalno bivanje je znašalo 471 076, če pa prištejemo še stanovanja v poslovnih prostorih, prostorih naseljenih iz potrebe, in stanovanj, ki se uporabljajo občasno, smo imeli skupaj 486 864 stanovanjskih enot.

Presenetljivo veliko je opuščenih stanovanj, saj ta zavzema je 1,2 %, če pa prištejemo še začasno nenaseljena stanovanja, pa delež takih stanovanj naraste na 2 % vsega stanovanjskega fonda.

Večina stalno opuščenih stanovanj je izven mestnih naselij, tam kjer nastopa intenzivno odseljevanje. Vendar je zanimivo to, da je v osrednji slovenski regiji začasno ali stalno opuščenih kar 2464 stanovanj od tega kar 30,47 % v mestnem območju Ljubljane. Problematika opuščenih stanovanj postaja vedno bolj pereča, ker nam tako na eni strani propada obstoječi stanovanjski fond (pretežno ruralni, pa tudi starejši mestni), na drugi strani pa se kaže stanovanjska stiska, ki se stalno povečuje v območjih priseljevanja prebivalstva ob "gospodarski osi" Slovenije.

4.1.2. Stanovanja za odmor in rekreacijo, sezonska stanovanja

V Sloveniji imamo 4 281 stanovanj, ki so namenjena občasnem bivanju za odmor in rekreacijo (vikendi), kar pomeni 0,9 % celotnega stanovanjskega fonda. Najmočnejše je število takih počitniških stanovanj v subpanonskih pokrajinah, v glavnem v

njihovih vinorednih območjih (1.274). Večje število je značilno še za kraške pokrajine notranje Slovenije (762), alpske pokrajine (1216) ter za predalpsko območje (585). Njihovo število je pogojeno z relativno bližino najbolj razvitih in najgosteje poseljenih območij Slovenije (n.pr. Ljubljanski prostor). Zaradi omejenega prostora za gradnjo sekundarnih počitniških stanovanj v slovenskem obalnem pasu pa je tu delež teh stanovanj sorazmerno majhen; graditelji iz Slovenije so gradili počitniška stanovanja tudi v hrvaški zahodni Istri in v Kvarneru.

Sezonskih stanovanj, naseljenih ob času sezonskih del je bilo v Sloveniji 1916 (0,4 %) stanovanjskega fonda).

4.1.3. Zasilna stanovanja in naseljeni poslovni prostori.

Zasilni stanovanjski prostori, ki so jih zasedli ljudje, ki niso uspeli dobiti dostojnega stanovanja so brez dvoma največji socialni problem. Na območju SR Slovenije je bilo ob popisu 1. 1971 8 247 (1,7 % od skupnega števila naštetih stanovanjskih enot).

Dobršen del tega števila se nahaja v okviru mestnih naselij (samo v mestnem območju Ljubljane jih je 2380 ali 28,8 %). V teh prostorih živi skupaj 23 102 osebi, od teh največ v ljubljanskih občinah, t.j. 6164 oseb ali 26,7 %.

Z druge besede: če bi hoteli rešiti ta problem, bi morali zgraditi stanovanja najmanj za cca 8 250 gospodinjstev, odnosno toliko stanovanj (solidarnostni stanovanjski sklad). Verjetno stanojujejo v teh stanovanjih ljudje, ki nimajo možnosti za sodobnejše stanovanje, verjetno so to tudi ljudje, ki pomenijo izrazit socialni problem, hkrati pa je problematika zasilnih stanovanj izrazito urbanega značaja.

Tudi nastanjeni poslovni prostori pomenijo problem zase. Na

Žalost nimamo oprijemljivejših podatkov, koliko stanovanjskih prostorov se uporablja kot poslovne; teh verjetno ni tako malo in pomenijo odtegotvanje stanovanjskega prostora na račun poslovnosti. Po zakonu bi morali za vsak stanovanjski prostor, ki se spremeni v poslovnega, preskrbeti enske stanovanjske prostore, t.j. zgraditi nova stanovanja. V Sloveniji so nastali 1344 nastanjenih poslovnih prostorov, v katerih je živelo 4032 oseb.

4.2.1. Struktura stanovanjskega fonda - vrsta stanovanj

Struktura stanovanjskega fonda glede na vrsto stanovanj nam lahko v primerjavi s strukturo gospodinjstev daje pobude za strukturo, kakšna naj bi bila in, ki bi jo morali upoštevati v stanovanjski gradnji.

Glede na vrsto stanovanj je bila situacija v SR Sloveniji v letu 1971 naslednja:

- posebne sobe:	19.242 (4,1 %)
- 1 soba in garsonjere:	107.389 (22,8 %)
- 2 sob.:	185.948 (39,5 %)
- 3 sob.:	105.301 (22,4 %)
- 4 in več.sob.:	51.538 (10,9 %)
- skupaj	471.076

4.2.2. Površine

Međtem, ko je število stanovanj, obstoječih in potrebnih, predvsem socialnega značaja, je površina stanovanj ekonomskega značaja, t.j. odvisna od ekonomske razvitosti določene regije, države, itd.

Poprečna površina stanovanja v Sloveniji je še vedno dokaj nizka, posebno družbenega stanovanjskega fonda. To je razvidno iz naslednjega:

- poprečna površina stanovanja na 1 stanovanje:
 - vsa stanovanja: 56,8 m²
 - družbena stanovanja: 48,8 m²
- poprečna površina stanovanja na 1 stanovalca:
 - vsa stanovanja: 15,8 m²
 - družbena stanovanja: 14,9 m²

Površina stanovanj družbenega sektorja je manjša (na 1 stanovanje in na stanovalca) kot pa stanovanj v zasebnem sektorju. Dediščina strukture stanovanjskega fonda pred vojno in še po vojni močno vpliva na odnose glede površine. Vendar lahko ugotovljamo, da je površina individualnih stanovanj (hiše) precej višja od družbenih (bločnih građenj). Poprečne površine individualnih stanovanj so že na poprečju n.pr. Zah. Nemčije (80 m²) in še čez, površine družbenih stanovanj pa zelo pod poprečjem.

4.3.1. Prebivalci - stanovalci

Prebivalcev je v Sloveniji več kot pa stanovalcev. Prebivalcev je skupno 1.727.138, stanovalcev pa 1.696.411. Razliko si tolmačimo s tem, da se je del prebivalstva začasno odselil (v drugo republiko, državo). Isto velja tudi za gospodinjstva! Po popisu prebivalstva 1971 je bilo v Sloveniji 515.531 gospodinjstev, v stanovanjih pa so jih našli samo 492.519. Primanjkljaj stanovanj, ki je kasneje prikazan pa je računat na vsa gospodinjstva, ne le na tista, ki so v stanovanjih.

4.3.2. Zasedenost stanovanj

Na celotnem območju SR Slovenije smo l. 1971 imeli še vedno 22.162 (4,8 %) stanovanj, kjer stanuje po dvoje gospodinjstev in 4.014 (0,9 %) stanovanj, kjer stanuje troje ali pa tudi več gospodinjstev! (od tega dobra četrtina v ljubljanskem prostoru)! Z manj kot 10 m² na osebo je v Sloveniji še vedno 91.813 stanovanj (19,9 %), od tega jih je 18.912 z manj kot 6 m² na osebo. Nasprotno temu pa imamo 141.313 ali 30,6 % stanovanj z nad 20 m² na osebo!

4.3.3. Družbeni in zasebni stanovanjski fond

Razmerje družbenega in zasebnega stanovanjskega fonda v Sloveniji je razvidno iz naslednjega pregleda:

- celoten stanovanjski fond: 471.076 stanovanj
- družbeni stanovanjski fond: 130.558 stanovanj (27,7 %)
- zasebni stanovanjski fond: 340.518 stanovanj (72,3 %)

Družbena stanovanja so presegla komaj četrtnino vsega stanovanjskega fonda. Močneje prihaja do izraza samo v mestnih naseljih, vendar tudi tu skoraj ne doseže polovice. Družbeni stanovanjski fond je izrazito urbani fond, prav tako pa tudi močan del zasebnega stanovanjskega fonda.

4.4.1. Starostna struktura stanovanjskega fonda in njegova opremljenost

Izhodišče nam je naslednji pregled:

- stanovanja zgrajena do l. 1918: 173.284 stanovanj (36,8 %)
- stanovanja zgrajena v času 1919-
do 1945: 76.603 " (16,3 %)
- stanovanja zgrajena v času
1946-1960: 87.940 " (18,7 %)
- stanovanja zgrajena po l. 1960: 122.493 " (26,0 %)
- za 10.776 stanovanj (2,2 %) po dosedanjih podatkih starost
ni ugotovljena.

Po vojni je bilo v Sloveniji zgrajenih skoraj polovica sedanjih stanovanj (44,7 %). Če to primerjamo z ugotovitvami, da slabi 2/3 stanovanjskega fonda pripada zasebni lasti, lahko sklepamo, da je bilo v Sloveniji in tudi v mestnih območjih (Ljubljana, Maribor, itd.) zgrajenih veliko zasebnih stanovanj (v popisu so etažna zasebna stanovanja smatrana kot družbena) v individualnih hišah. Gradnja po letu 1960 je večinoma koncentrirana v mestne naselja (kar 73,9 %).

Stanovanj, ki so bila zgrajena pred l. 1918 imamo kar 36,8 %; verjetno so to večinoma stanovanja, ki bi jih bilo treba zamenjati ali rekonstruirati. Lahko predvidevamo, da se bo ta

fund (dominirajo izven mestna območja) postopoma praznil na račun odseljevanja prebivalstva, novogradenj, deloma pa se bo pretvarjal v rekreacijsko-turistični zasebni in družbeni (poslovni) fond.

4.4.2. Opremljenost

Pri opisu opremljenosti stanovanj smo se omejili le na kopalnice in stranišča.

V slovenskem prostoru imamo kar 267.610 stanovanj (56,8 %) brez kopalnic v stanovanjih. Torej, če bi naj imela vsa stanovanja današnji standard stanovanj, bi morali rekonstruirati tako rekoč polovico stanovanjskega fonda v Sloveniji (t.j. vgraditi kopalnice; če je to sploh možno in rentabilno).

Prav in boljše ali pa še slabša je situacija pri straniščih v stanovanjih. Brez stranišča v stanovanjih je v Sloveniji kar 214.779 (43,6 %) gospodinjstev, če prištejemo še tista, ki imajo v stanovanjih samo WC brez izpiranja, naraste delež na 49,3 %. Torej je glede na osnovno higieno in minimalni stanovanjski standard v Sloveniji pomenjkljivih kar polovica stanovanj. (Zanimivo je to, da imamo celo v občini Ljubljana-Center 4.155 takih gospodinjstev, ki nimajo kopalnice in imajo stranišča na dvoriščih, kar se nikakor ne ujema s strukturo prebivalstva in dejavnosti tega prostora).

4.4.3. Komunalna opremljenost

Brez vodovoda v stanovanju je v Sloveniji 156.787 gospodinjstev (30,8 %), kar 15,6 % gospodinjstev se oskrbuje z vodo na dvorišču in 6,2 % izven dvorišča. Vrtni ali kopen vodnjak na dvorišču in izven, uporablja 66.511 gospodinjstev (13,5 %), iz cistern se oskrbuje 24.920 gospodinjstev (5,1 %), iz rek, potokov, itd. pa še vedno kar 24.175 gospodinjstev (4,9 %). Situacija oskrbljenosti z dobro vodo je slaba, saj kar četrtina gospodinjstev nima javnega ali vsaj hišnega vodovoda.

Riziko stopnje komunalne opremljenosti izkazuje tudi podatek, da je komaj polovica gospodinjstev (49,8 %) priključena na javno ali ima urejeno vsej hišno kanalizacijo. Pri opremljenosti z elektriko je stanje dokaj zadovoljivo (opremljeno 96,7 % stanovanj), vendar moramo poudariti, da je 1. 1971 še vedno bilo 14.506 stanovanj (3,1 %) brez kakršnihkoli instalacij.

5. STANOVANJSKI PRIMANJKLJAJ IN STANOVANJSKA GRADITEV

5.1. Stanovanjski primanjkljaj

Stanovanjski primanjkljaj smo izračunali na dva načina: kot stanovanjski primanjkljaj A in B. Pod stanovanjskim primanjkljajem A je zajeta razlika med številom stanovanj in gospodinjstev, pod stanovanjski primanjkljaj B pa je všteti primanjkljaj A in dodana zasilna stanovanja ter stanovanja poslovnih prostorih.

Primanjkljaj je razviden z naslednjega pregleda:

- primanjkljaj A: 44.455
- primanjkljaj B: 54.046

Največji je primanjkljaj v območju osrednje slovenske regije z Ljubljano. Pri tem pa je stanovanjski primanjkljaj v ljubljanskih občinah dvakrat večji kot v celi regiji (15.655 : 7.788). V mestnem območju Ljubljane pa je primanjkljaj skoraj štirikrat večji kot v izven mestnem območju (14.717 : 3.748). Koncentracija primanjkljaja je največja prav v mestnih naseljih.

Odnos med stanovanjskim primanjkljajem A in celotnim stanovanjskim fondom (ustreznim za bivanje) znaša za območje celotne Slovenije 4,56 % (medtem, ko je n.pr. v ljubljanskih občinah kar 17,28 %, v mestnem delu pa celo 19,30 %).

5.2. Stanovanjska graditev

V obdobju od l. 1960 dalje je bilo v Sloveniji zgrajenih eda 100.000 stanovanj. Tako se je povečala poprečna stanovanjska površina na l. prebivalca od 11,5 m² v letu 1961 na 15,5 m² l. 1971, torej za 35 %. Poprečna površina se je v istem času povečala od 46,4 m² na 56,8 m², število prebivalcev na eno stanovanje pa se je znižalo od 4,0 na 3,7.

Večina stanovanj (2/3) je bilo zgrajenih v mestih. Kljub tem stanovanjska gradnja v mestih v poprečju ne dohaja priseljevanja, ki je dvakrat večje kot pa naravni prirastek mestnega prebivalstva. Na podeželju pa na drugi strani marsikje ugotavljamo praznenje stanovanjskih zgradb.

Gibanje stanovanjske gradnje kaže naslednja tabela:

Leto	Skupaj	Zasebno	% zaseb. stanov.	% zgrajenih stan. na 1000 preb.
1960	8080	2154	26,7 %	5,07
1961	8669	2399	27,7 %	5,43
1962	9022	2284	25,3 %	5,65
1963	8305	2163	26,1 %	5,16
1964	8779	2124	24,2 %	5,40
1965	8169	2766	33,9 %	4,97
1966	9636	3574	37,1 %	5,79
1967	9153	3801	41,5 %	5,43
1968	9375	4286	45,7 %	5,51
1969	9088	4724	52,0 %	5,31
1970	9261	5302	57,3 %	5,37
1971	10269	5451	53,1 %	5,95
Skupaj	106.806	41.028	40,8 %	

Torej se je stanovanjski fond povečeval za manj kot 10.000 stanovanj letno. Pri tako skromni rasti ne moremo niti približno zadovoljiti potreb po stanovanjih, niti, če upoštevamo

samo stanovanjski primanjkljaj A (v letu 1971: 44.455 stanovanj), medtem ko je dejanski primanjkljaj (če upoštevamo še vsa slaba stanovanja, naseljene poslovne prostore, rast in doseljevanje preb.) mnogo večji (cca 55.000 stanovanj).

Tudi tempo stanovanjske gradnje v zadnjih letih ni naraščal. Posebno je bilo to opaziti pri družbeni gradnji. Zasebna gradnja se je povečala kar za dvakrat saj⁸⁶ je njen delež povzpел od dobre četrtine (v l. 1961) na več kot polovico gradnje (v l. 1971). Glede na ekonomiko rasti po letu 1960 in posebno v zadnjih letih (po l. 1967) bi morala stanovanjska graditev močnejše naraščati, vendar se le malo razlikuje od dinamike graditve od prejšnjega obdobja (1960-66). Tempo urbanizacije prebivalstva, tempo rasti stanovanjske, posebno družbene gradnje, kar pa ima v prostoru različne, včasih tudi negativne posledice (n.pr. črna gradnja, itd.).

V kolikor bi se tempo stanovanjske gradnje držal poprečnega števila zgrajenih stanovanj na leto v obdobju 1966-71 (94648 stanovanj), bi rabili samo za odpravo primanjkljaja, ki ga je izkazal popis 1971 4,6 do 5,7 let (stanovanjski primanjkljaj A in B).

V prvih treh letih po letu 1971 je stanovenja izgradnja zastajala za predvidevanji, ocenjujemo pa, da bo s pomočjo družbenopolitične akcije za izgradnjo 26.000 stanovanj v letih 1974 in 1975 predvidoma realiziran srednjeročni program stanovanjske izgradnje (55.000 stanovanj). Usmerjena graditev stanovanj za delavce z nižjimi osebnimi dohodki, za mlade družine in stare ljudi pomeni postopni prehod na nov sistem v stanovanjskem gospodarstvu.

S sistemom dogovarjanja in sporazumevanja so bile odstranjene ovire, ki so v zvezi z zamrznjenimi cenami iz leta 1971 ovirale stanovanjsko gradnjo, kar bo pozitivno vplivalo na njeno poživitev. Ker je v zveznem in republiškem merilu rešeno vpra-

šanje v zvezi z obračunavanjem razlik v cenah gradbenega materiala in storitev, je omogočeno, da se s pospeševanjem, sklepanjem dogovorov in sporazumov realizira zastavljeni program.

S sprejetjem normativnih aktov o stanovanjski skupnosti, o stanovanjskih zadrugah, o solidarnostnem stanovanjskem skladu ter o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini bo omogočena pospešena aktivnost na področju stanovanjskega gospodarstva. Program normativne dejavnosti na področju stanovanjskega gospodarstva je v teku realizacije.

V naprej (1. 1975 - 1980) bo treba nadaljevati z uresničevanjem dveh temeljnih nalog iz predhodnega razdobja: razviti in utrditi samoupravno organiziranost stanovanjskega in komunalnega gospodarstva in nadaljevati z družbeno akcijo za pospešitev stanovanjske gradnje. V tem smislu bi bilo treba čimprej zaključiti s pripravo novega sistema programiranja in financiranja pridobivanja zemljišč, stanovanjske in komunalne gradnje. Samoupravna organiziranost stanovanjskega gospodarstva bi morala zajeti gradnjo in gospodarjenje z družbenim stanovanjskim skladom in razviti svoj samoupravni vpliv tako na komunalno gospodarstvo kakor tudi na razvoj industrije gradbenega materiala. Predvideva se, da bo zahvaljujoč akciji 26 tisoč stanovanj v tem srednjeročnem obdobju zgrajenih 55 tisoč stanovanj, kot to predvideva srednjeročni družbeni plan. Ob koncu leta 1975 bo nedokončanih stanovanj okoli 28 tisoč, kar bo vplivalo na kontinuirani obseg stanovanjske gradnje v prihodnjem razdobju. Še vedno pa bo obstajal občuten primanjkljaj stanovanj, še zlasti v mestih.⁽¹⁹⁾

Pri doseženem tempu povečavanja stanovanjske gradnje v SR Sloveniji obstajajo možnosti, da bi ob koncu prihodnjega petletnega razdobja v glavnem odpravili stanovanjski primanjkljaj (z 71 % predvidenega obsega gradnje bi krili prenešeni primanjkljaj in nove stanovanjske potrebe v zvezi s porastom števila

družin, 29 % gradnje pa se nanaša na potrebe v zvezi z migracijo prebivalstva, rušenjem ter nadomeščanjem starega neustreznega stanovanjskega fonda oz. izboljšanjem standarda stanovanj), in da bi nadaljnjo gradnjo uskladili s potrebami novih gospodinjstev, nadomeščanjem ter izboljšanjem standarda stanovanjskega fonda. To bi dosegli s letno izgradnjo okoli 14 tisoč stanovanj nasproti 13 do 13,5 tisoč v letu 1975.

	1971-1975		1976-1980	
Skupaj zgrajenih stanovanj	55.000	100,0%	72.000	100,0%
v tem:				
- družbena	26.400	48,0%	46.300	64,3%
- zasebna	28.600	52,0%	25.700	35,7%

Povečanje obsega gradnje bo treba doseči predvsem pri družbenih najemnih stanovanjih, karje v skladu z načrtano politiko hitrejšega reševanja stanovanjskih problemov delavcev z nižjimi osebnimi dohodki in mladih družin. Razmerje med novozgrajenimi stanovanji v družbeni in zasebni lasti bi bilo približno 64:36. Z realizacijo takšnega obsega stanovanjske gradnje bi dosegli naslednje premike na področju stanovanjskega standarda:

	Stanovanjske investicije v družbenem proizvodu	Število stanovanj na tisoč prebival. stanje novih	
1970	4,0 %	280	5,4
1975	4,7 %	300	6,7
1980	4,7 %	316	8,1

V stanovanjskem gospodarstvu bi bilo treba postopoma uveljaviti stanarino na stroškovnih osnovah kot poglavitni vir za gospodarjenje s skladom stanovanjskih hiš. S samoupravnimi sporazumi pa bo urejen obseg družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu in dogovorjena minimalna višina sredstev, ki jih bodo zaposleni izvajali in združevali za razširjeno reprodukcijo v stanovanjskem gospodarstvu. Pri tem bi bilo treba razvijati oblike kreditiranja in družbene pomoči pri reševanju stanovanjskega vprašanja na način, ki bi omogočil večje ra-

cionalnost pri izrabi prostora, stavbnih zemljišč in družbenih sredstev ter zmanjšanje socialnih razlik, ki nastajajo pri pridobivanju stanovanja. Da bi spodbudili tudi nadaljnja vlaganja občanov v stanovanjsko gradnjo, bi bilo treba uvajati premiranje stanovanjskega varčevanja. Po prvih ocenah bi predvideli obseg stanovanjske gradnje v SR Sloveniji lahko zagotovili s sredstvi, ki jih ob sedaj veljavnih stopnjah in oblikah združevanja v globalu zagotavljamo za te namene.

Družbeno usmerjena stanovanjska gradnja naj bi postala prevladujoča oblika stanovanjske gradnje. Le-tej bo morala biti podrejena tudi zemljišča in urbanistična politika v zasnovi stanovanjskih sosesk. Gradnja v zasebni lesti naj bi uživala družbeno pomoč le v okviru srednjeročnega načrta občine in v večjih stanovanjskih objektih, kakor tudi za izboljšanje stanovanjskega standarda v starih objektih.

Pomemben pogoj za uspešnejšo stanovanjsko gradnjo je večja specializacija gradbenih podjetij, večja proizvodnja sodobnih gradbenih elementov in industrializacija zaključnih gradbenih del ter pospešitev gradnje na kompleksnih naseljih, ki omogočajo uvajanje novih tehnoloških sistemov. V zvezi s tem bi morale občine in stanovanjske interesne skupnosti kot nosilec stanovanjske in zemljiške politike učinkovito vplivati na pocenitev stavbnih zemljišč in skrbeti za hitrejše urbanistično in komunalno urejanje širših zazidanih kompleksov in okolišev. Tudi standardizacija družbenih najemnih stanovanj bo omogočila racionalnejšo uporabo družbenih sredstev za stanovanjsko graditev in olajšala uvajanje produktivnejših tehnologij v stanovanjsko gradnjo. Razvijati bi bilo treba tudi razvojno raziskovalno delo na tem področju, ki naj omogoči koriščenje novih tehničnih, tehnoloških in organizacijskih rešitev, da bi uresničili postavljeno načelo stanovanjske politike: čim hitreje in ceneje graditi, toda z enako ali boljše kvaliteto novih stanovanjskih objektov. (20)

Stanovenjski fond po občinah SRS 1. 1971

Občina	Skupaj	Posebne sobe	%	1 sobn. + garson.	%	2 sobna	%	3 sobna	%	4 in več sobna	%	Neznano	%
Ajdovščina	5578	144	2,6	813	14,6	1977	35,4	1747	31,3	895	16,1	2	0,0
Brežice	6682	235	3,5	1288	19,3	3261	48,8	1497	22,4	393	5,9	8	0,1
Celje	16871	1070	6,3	3856	22,9	6134	36,4	4095	24,2	1666	9,9	50	0,3
Cerknica	4172	99	2,4	641	15,4	1613	38,7	1184	28,4	610	14,6	25	0,5
Črnomelj	4451	137	3,1	906	20,4	2310	51,9	895	20,1	188	4,2	15	0,3
Domžale	7906	238	3,0	1414	17,9	2799	35,4	2152	27,2	1233	15,6	70	0,9
Dravograd	1852	134	7,2	546	29,5	704	38,0	320	17,3	145	7,8	3	0,2
G. Radgona	5203	179	3,4	1371	26,3	2335	44,9	1065	20,5	244	4,7	9	0,2
Grosuplje	6148	152	2,5	1104	17,9	2761	44,9	1492	24,3	635	10,3	4	0,1
Hrastnik	3249	147	4,5	1189	36,6	1157	35,6	580	17,9	166	5,1	10	0,3
Idrija	5102	151	3,0	794	15,6	1958	38,4	1227	24,0	949	18,6	23	0,4
Il. Bistrica	4304	62	1,4	704	16,4	1946	45,2	1223	28,4	366	8,5	3	0,1
Izola	3008	87	2,9	599	19,9	1212	40,3	804	26,7	289	9,6	17	0,6
Jesenice	8269	341	4,1	2138	25,9	3374	40,8	1507	18,2	887	10,7	22	0,3
Kamnik	5851	209	3,6	1123	19,2	2122	36,3	1399	23,9	932	15,9	66	1,1
Kočevje	4954	201	4,1	1237	25,0	2147	43,3	1101	22,2	263	5,3	5	0,1
Koper	10329	181	1,7	2185	21,2	4226	40,9	2467	23,9	1223	11,8	47	0,5
Kranj	15136	563	3,7	2430	16,1	5541	36,6	3721	24,6	2866	18,9	15	0,1
Krško	7245	329	4,5	1744	24,1	3378	46,6	1353	18,7	389	5,4	52	0,7
Laško	5275	295	5,6	1392	26,4	2206	41,8	1058	20,1	305	5,8	19	0,3

Občina	Skupaj	Posebne sobe	%	1 sobn.+ garson.	%	2 sob- na	%	3 sob- na	%	4 in več sobna	%	Nezna- no	%
Lenart	4056	123	3,0	806	19,9	1709	42,1	1248	30,8	162	4,0	8	0,2
Lendava	6502	112	1,8	2186	33,6	3382	52,0	645	9,9	175	2,7	2	0,0
Litija	4382	162	3,7	1066	24,3	1660	37,9	1069	24,4	408	9,3	17	0,4
Lj. Bežigrad	11992	438	3,6	2505	20,9	4288	35,8	2940	24,5	1722	14,4	99	0,8
Center	13204	1294	9,8	3223	24,4	3889	29,5	3403	25,8	1352	10,2	43	0,3
Moste-polje	12357	502	4,0	3110	25,2	4461	36,1	2728	22,1	1457	11,8	99	0,8
Šiška	19140	613	3,2	4003	20,9	6869	35,9	4868	25,4	2735	14,3	52	0,3
Vič-Rudnik	19108	821	4,3	4677	24,5	6661	34,8	4263	22,3	2612	13,7	74	0,4
Ljutomer	4498	144	3,2	980	21,8	2145	47,7	950	21,2	273	6,1	6	0,1
Logatec	1970	36	1,8	297	15,1	751	38,1	554	28,1	331	16,8	1	0,1
Maribor	47084	2868	6,1	13833	29,4	18103	38,4	8094	17,2	3942	8,4	244	0,5
Metlika	1855	50	2,7	298	16,1	1089	58,7	300	16,2	116	6,2	2	0,1
Mozirje	3926	102	2,6	518	13,2	1089	27,7	1091	27,8	1120	28,5	6	0,2
M. Sobota	15472	401	2,6	4478	28,9	7762	50,2	2080	13,4	737	4,8	14	0,1
N. Gorica	14262	260	1,8	2173	15,2	4428	31,0	4672	32,8	2695	18,9	34	0,3
N. mesto	12997	516	4,0	2842	21,9	6470	49,8	2430	18,7	733	5,6	6	0,0
Ormož	4766	114	2,4	1265	26,5	2456	51,5	734	15,4	197	4,2	-	-
Piran	3891	94	2,4	709	18,2	1449	37,2	1047	26,9	540	13,9	52	1,4
Postojna	5576	101	1,8	919	16,5	2570	46,1	1479	26,5	492	8,8	15	0,3
Ptuj	16399	587	3,6	3862	23,6	8544	52,1	2638	16,1	707	4,3	61	0,3
Radlje/Dr.	4111	382	9,3	1557	37,9	1307	31,8	531	12,9	316	7,7	18	0,4
Radovljica	8254	378	4,6	1455	17,6	2471	29,9	1903	23,1	1992	24,1	55	0,7
Ravne na K.	5946	304	5,1	1678	28,2	2195	36,9	1117	18,8	625	10,5	27	0,5

Občina	Skupaj	Posebne sobe	%	1 sobn. garson.	%	2 sob. na	%	3 sob- na	%	4 in več sobna	%	Nezna- no	%
Ribnica	3108	47	1,5	337	10,8	1285	41,4	824	26,5	609	19,6	6	0,2
Sevnica	5000	280	5,6	1281	25,6	2147	42,9	988	19,8	299	6,0	5	0,1
Sežana	6862	137	2,0	1077	15,7	2563	37,3	2122	30,9	952	13,9	11	0,2
Sl. Gradec	4065	218	5,4	909	22,4	1486	36,5	902	22,2	536	13,2	14	0,3
Sl. Bistrica	7712	462	6,0	1910	24,8	3205	41,5	1701	22,1	404	5,2	30	0,4
Sl. Konjice	4778	273	5,7	1080	22,6	1849	38,7	1271	26,6	284	6,0	21	0,4
Šentjur/Cel.	4389	162	3,7	911	20,7	2133	48,6	942	21,5	227	5,2	14	0,3
Šk. Loka	7884	199	2,5	1101	14,0	2460	31,2	2106	26,7	2001	25,4	17	0,2
Šmarje/Jel.	8205	434	5,3	2036	24,8	3671	44,7	1547	18,9	477	5,8	40	0,5
Tolmin	6835	129	1,9	769	11,3	2119	31,0	2002	29,3	1793	26,2	23	0,3
Trbovlje	5867	191	3,3	2648	45,1	1912	32,6	862	14,7	239	4,1	15	0,2
Trebnje	4814	213	4,4	1006	20,9	2066	42,9	1195	24,8	334	7,0		
Tržič	3603	153	4,2	899	25,0	1268	35,2	827	23,0	454	12,6	2	0,0
Velenje	7501	298	4,0	1499	20,0	2781	37,1	2055	27,4	849	11,3	19	0,2
Vrhnika	3694	157	4,3	670	18,1	1336	36,2	973	26,3	556	15,1	2	0,0
Zagorje/Bav.	4377	80	1,8	1412	32,3	1500	0,3	921	21,0	458	10,5	6	0,1
Žalec	9049	453	5,0	1930	21,3	3258	36,0	2392	26,4	983	10,9	33	0,4
SRS	471076	19242	4,1	107389	22,8	185948	39,5	105301	22,4	51538	10,9	1658	0,3
Lj.mesto	53756	2826	5,3	13336	24,8	17999	33,5	13071	24,3	6291	11,7	233	0,4
Mrb.mesto	28858	1836	6,4	8956	31,0	10492	36,4	4840	16,8	2590	9,0	144	0,4

Stanovanja po demografskih območjih (zbirna tabela po občinah)

Občina	I. kateg.		II. kateg.		III. kateg.		IV. kateg.		V. kateg.		VI. kateg.		Skupaj
M. Sobota	2498	16,1	924	6,0	7483	48,4	-	-	-	-	4567	29,5	15472
Lendava	1065	16,4	171	2,6	2685	41,3	-	-	-	-	2581	39,7	6502
G. Radgona	496	9,5	648	12,5	1686	32,4	-	-	485	9,3	1888	36,3	5203
Ljutomer	547	12,2	239	5,3	2039	45,3	-	-	-	-	1673	37,2	4498
Ormož	603	12,6	990	20,8	1366	28,7	-	-	-	-	1807	37,9	4766
Ptuj	1991	12,1	1511	9,2	4993	30,5	-	-	-	-	7904	48,2	16399
Lenart	754	18,6	412	10,2	1817	44,8	-	-	-	-	1073	26,4	4056
Maribor	415	1,0	824	1,7	1925	4,1	576	1,2	684	1,4	42660	90,6	47084
Sl. Bistrica	348	4,5	1076	14,0	983	12,7	-	-	268	3,5	5037	65,3	7712
Radlje/Dr.	175	4,2	574	14,0	718	17,5	-	-	160	3,9	2484	60,4	4111
Dravograd	15	0,8	12	0,6	324	17,5	-	-	65	3,5	1436	77,6	1852
Sl. Gradec	246	6,0	221	5,4	458	11,3	-	-	109	2,7	3031	74,6	4065
Ravne/Kor.	58	1,0	61	1,0	271	4,6	-	-	1323	22,2	4233	71,2	5946
Mozirje	78	2,0	229	5,8	862	22,0	-	-	154	3,9	2603	66,3	3926
Velenje	-	-	137	1,8	113	1,5	-	-	-	-	7251	96,7	7501
Žalec	394	4,3	381	4,2	992	11,0	52	0,6	632	7,0	6598	72,9	9049
Laško	203	3,9	249	4,7	613	11,6	-	-	248	4,7	3962	75,1	5275
Celje	24	0,1	196	1,2	697	4,1	-	-	374	2,2	15580	92,4	16871
Sl. Konjice	153	3,2	604	12,6	844	17,7	-	-	348	7,3	2829	59,2	4778
Šentjur/C.	680	15,5	312	7,1	1635	37,3	83	1,9	27	0,6	1652	37,6	4389
Šmarje/Jel.	1762	21,5	862	10,5	2930	35,7	-	-	-	-	2651	32,3	8205
Brežice	463	6,9	883	13,2	1530	22,9	85	1,3	317	4,8	3404	50,9	6682

Občina	I. kateg.		II. kateg.		III. kateg.		IV. kateg.		V. kateg.		VI. kateg.		Skupaj
Krško	756	10,4	102	1,4	1540	21,3	1168	16,1	-	-	3679	50,8	7245
Sevnica	522	10,4	272	5,4	739	14,8	128	2,6	155	3,1	3184	63,7	5000
Trebnje	61	1,3	674	14,0	1246	25,9	266	5,5	249	5,2	2318	48,1	4814
Novo mesto	324	2,5	1295	10,0	2504	19,2	-	-	221	1,7	8653	66,6	12997
Metlika	600	32,3	-	-	284	15,3	-	-	-	-	971	52,4	1855
Črnomelj	363	8,2	869	19,5	139	3,1	-	-	198	4,5	2882	64,7	4451
Kočevje	92	1,9	460	9,4	108	2,2	572	11,6	655	13,3	3029	61,6	4916
Ribnica	-	-	332	10,7	735	23,6	55	1,8	325	10,5	1661	53,4	3108
Cerknica	151	3,6	321	7,7	204	4,9	16	0,4	816	19,6	2664	63,8	4172
Lj. Vič-Rud.	365	1,9	156	0,8	885	4,7	121	0,6	91	0,5	17490	91,5	19108
Lj. Center	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13204	100,0	13204
Lj. Bežigrad	-	-	-	-	-	-	-	-	36	0,3	11956	99,7	11992
Lj. Šiška	-	-	-	-	69	0,4	-	-	316	1,6	18755	98,0	19140
Lj. Moste-P.	-	-	141	1,1	-	-	-	-	147	1,2	12069	97,7	12357
Grosuplje	287	4,7	798	13,0	1343	21,8	-	-	166	2,7	3554	57,8	6148
Litija	635	14,5	513	11,7	143	3,3	-	-	348	7,9	2743	62,6	4382
Hrastnik	-	-	-	-	-	-	-	-	221	6,8	3028	93,2	3249
Trbovlje	-	-	-	-	-	-	-	-	365	6,2	5502	93,8	5867
Zagorje/Savi	107	2,5	181	4,1	159	3,6	-	-	161	3,7	3769	86,1	4377
Kamnik	57	1,0	311	5,3	193	3,3	-	-	478	8,2	4812	82,2	5851
Domžale	329	4,2	370	4,7	697	8,8	-	-	84	1,0	6426	81,3	7906
Vrhnika	-	-	-	-	-	-	-	-	380	10,3	3314	89,7	3694
Logatec	15	0,8	141	7,1	333	16,9	115	5,8	285	14,5	1081	54,9	1970
Šk. Loka	249	3,2	331	4,2	697	8,8	39	0,5	119	1,5	6449	81,8	7884

Občina	I. kateg.		II. kateg.		III. kateg.		IV. kateg.		V. kateg.		VI. kateg.		Skupaj
Kranj	-	-	-	-	126	0,8	57	0,4	468	3,1	14485	95,7	15136
Tržič	-	-	-	-	-	-	87	2,4	149	4,1	3367	93,5	3603
Radovljica	-	-	103	1,3	654	7,9	711	8,6	102	1,2	6684	81,0	8254
Jesenice	-	-	-	-	-	-	52	0,6	611	7,4	7606	92,0	8269
Tolmin	1210	17,7	157	2,3	761	10,8	1257	18,4	-	-	3470	50,8	6835
Nova Gorica	1010	7,1	704	4,9	1216	8,5	1260	8,8	279	2,0	9793	68,7	14262
Idrija	431	8,4	470	9,4	513	10,1	146	2,9	164	3,2	3370	66,0	5102
Ajdovščina	412	7,4	88	1,6	828	14,8	418	7,5	40	0,7	3792	68,0	5578
Sežana	1064	15,5	329	4,8	50	0,7	875	12,8	1051	15,3	3493	50,9	6862
Postojna	39	0,7	-	-	-	-	524	9,4	130	4,3	4883	87,6	5576
Il. Bistrica	90	2,1	464	10,8	359	8,3	540	12,6	358	8,3	2493	57,9	4304
Koper	1335	12,9	93	0,9	501	4,9	581	5,6	1173	11,4	6646	64,3	10329
Izola	-	-	-	-	-	-	-	-	155	5,2	2853	94,8	3008
Piran	-	-	-	-	271	7,0	-	-	-	-	3620	93,0	3891
	23472	5,0	21199	4,5	54241	11,5	9784	2,1	15690	3,3	346652	73,6	471076

		Pretežno agrarna območja						Pretežno neagrarna območja						(Manj kot 40 % kmeč. prebiv.)	
		Demografsko absolutno ogrožena območja		Demografsko relativno ogrožena območja		Demografsko neogrožena območja		Demografsko absolutno ogrožena območja		Demografsko relativno ogrožena območja		Demografsko neogrožena območja			
		1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	naseljeno	skupa.
Osrednja Slovenija															
Obč. Lj.-Bežigrad	stan.	-	-	-	-	-	-	-	-	36	0,3	11.956	99,7		11.992
	preb.									159	0,38	41.353	99,62		41.512
	površ.									134	2,89	4.498	97,11		4.632
Obč. Center	stan.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13.204	100,00		13.204
	preb.											41.634	100,00		41.634
	površ.											498	100,00		498
Obč. Moste Lj.-Polje	stanov.	-		141	1,1	-		-		147	1,2	12.069	97,7		12.357
	preb.			703	1,64					507	1,18	41.592	97,17		42.802
	površ.			3911	25,67					729	4,79	10.595	69,54		15.235
Obč. Lj.-Šiška	stanov.	-	-	-	-	69	0,4	-	-	316	1,6	18.755	98,0		19.140
	prebiv.					154	0,25			1148	1,87	59.879	97,87		61.181
	površina					741	4,75			1.675	10,73	13.181	84,50		15.597
Obč. Lj.-Vič- Rudnik	stanov.	365	1,9	156	0,8	885	4,7	121	0,6	91	0,5	17.490	91,5		19.108
	prebiv.	1.291	2,04	633	1,0	3155	4,99	423	0,67	324	0,51	57.290	90,76		63.116
	površ.	2.999	6,72	2863	6,42	12572	28,18	1128	2,53	1.042	2,34	24.012	53,82	9.741	17,92
Obč. Domžale	stanov.	329	4,2	370	4,7	697	8,8	-	-	84	1,0	6.426	81,3		7.906
	preb.	1.535	4,98	1625	5,27	3139	10,19	-	-	374	1,25	24.125	78,33		30.798
	površin.	3.008	12,53	3811	15,88	5300	22,09	-	-	535	2,23	11.337	47,25	-	23.991
Obč. Kamnik	stanov.	57	1,0	311	5,3	193	3,3	-	-	478	8,2	4.812	82,2		5851
	preb.	548	2,50	1362	6,22	974	4,33	-	-	842	3,85	18.167	83,08		21.866
	površ.	1.154	6,37	3569	19,70	2007	11,08	-	-	1.368	7,55	10.022	55,31	10.807	37,35

		1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	nepošteljeno	%	skupaj
Občina Litija	stanov.	635	14,5	513	11,7	143	3,3	-	-	348	7,9	2.743	62,6			4.382
	preb.	2.514	15,11	2.065	12,41	549	3,30	-	-	1.355	8,14	10.151	61,02			16.634
	površ.	6.548	19,98	7.134	21,77	2.489	7,59	-	-	2.448	7,47	14.145	43,17			32.764
Obč. Grosuplje	stanov.	287	4,7	798	13,0	1.343	21,8	-	-	166	2,7	3.554	57,8			6.148
	prebiv.	1.077	4,67	3.235	14,04	5.375	23,34	-	-	581	2,52	12.760	55,41			23.028
	površ.	3.363	9,77	6.627	19,25	7.146	20,76	-	-	944	2,74	16.340	47,47	7.625	18,18	42.071
Obč. Vrhnika	stanov.	-	-	-	-	-	-	-	-	380	10,3	3.314	89,7			3.694
	prebiv.	-	-	-	-	-	-	-	-	1.460	10,84	12.006	89,15			13.466
	površ.	-	-	-	-	-	-	-	-	1.555	13,17	10.249	86,83	5.071	30,05	16.875
Obč. Kranj	stanov.	-	-	-	126	0,8	57	0,4	-	468	3,1	14.485	95,7			15.136
	prebiv.	-	-	-	544	0,99	223	0,40	-	1.741	3,18	52.118	95,40			54.626
	površ.	-	-	-	1.652	4,85	464	1,36	-	2.871	8,43	29.075	85,36	11.220	24,77	45.282
Obč. Tržič	stanov.	-	-	-	-	-	87	2,4	-	149	4,1	3.367	93,5			3.603
	prebiv.	-	-	-	-	-	363	1,22	-	519	1,74	11.603	39,07			29.695
	površ.	-	-	-	-	-	258	3,82	-	2.067	30,59	4.433	65,60	8.782	56,51	15.540
Obč. Šk. Loka	stanov.	249	3,2	331	4,2	697	8,8	39	0,5	119	1,5	6.449	81,8			7.884
	prebiv.	796	2,68	1.363	4,58	2.297	7,73	160	0,53	476	1,60	24.603	82,85			29.695
	površ.	3.158	7,16	7.874	17,85	9.633	21,84	851	1,93	1.439	3,26	21.152	47,96	7.061	13,79	51.168
Obč. Jesenice	stanov.	-	-	-	-	-	52	0,6	-	611	7,4	7.606	92,0			8.269
	preb.	-	-	-	-	-	202	0,74	-	1.952	7,17	25.048	92,08			27.202
	površ.	-	-	-	-	-	1.121	11,03	-	2.377	23,40	6.671	65,67	27.298	72,85	37.467
Obč. Radovljica	stanov.	-	-	103	1,3	654	7,9	711	8,6	102	1,2	6.684	81,0			8.254
	prebiv.	-	-	407	1,44	2315	8,17	2.447	8,65	392	1,38	22.785	80,38			28.346
	površ.	-	-	200	1,14	2860	16,33	1.843	10,52	423	2,41	12.191	69,60	46.554	72,66	64.071
Obč. Treblje	stanov.	-	-	-	-	-	-	-	-	365	6,2	5.502	93,8			5.867
	prebiv.	-	-	-	-	-	-	-	-	1.497	8,10	16.976	91,90			18.473
	površ.	-	-	-	-	-	-	-	-	3.743	65,04	2.012	34,96			5.755
Obč. Hrastnik	stanov.	-	-	-	-	-	-	-	-	221	6,8	3.028	93,2			3.249
	prebiv.	-	-	-	-	-	-	-	-	758	6,72	10.523	93,28			11.281
	površ.	-	-	-	-	-	-	-	-	855	14,60	5.003	85,40			5.858

		1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	naselj.	%	skupa
Obč. Zagorje	stanov.	107	2,5	181	4,1	159	3,6	-	-	161	3,7	3.769	86,1			4.377
	prebiv.	488	3,06	664	4,22	638	4,05	-	-	840	5,34	13.113	83,33			15.737
	površ.	896	6,08	2.639	17,92	1.351	9,17	-	-	1.386	9,41	8.453	57,41			14.725
Obč. Logatec	stanov.	15	0,8	141	7,1	333	16,9	115	5,8	285	14,5	1.081	54,9			1.979
	prebiv.	164	2,21	623	8,40	1.265	17,06	396	5,34	1.669	22,50	3.300	44,49			7.417
	površ.	828	7,61	1.240	11,39	1.367	12,56	800	7,35	2.041	18,75	4.610	42,35	6.406	37,05	1729
Obč. Cerknica	stanov.	151	3,61	321	7,7	204	4,9	16	0,4	816	19,6	2.664	63,8			4.172
	prebiv.	496	3,48	1.019	7,15	811	5,69	126	0,88	2.763	19,40	9.027	63,38			14.242
	površ.	2.355	8,32	5.053	17,86	2.406	8,50	200	0,71	5.059	17,88	13.220	46,73	19.960	41,37	48.2
Obč. Ribnica	stanov.			332	10,7	735	23,6	55	1,8	325	10,5	1.661	53,4			3.108
	prebiv.			1.115	1,24	3.162	26,20	215	1,78	1.220	20,11	6.358	52,68			12.070
	površ.	632	5,05	2.384	19,06	3.153	25,20	861	6,88	1.435	11,47	4.046	32,34	13.083	51,12	25.5
Obč. Kočevje	stanov.	92	1,9	460	9,4	108	2,2	572	11,6	655	13,3	3.029	61,6			4.916
	prebiv.	286	1,64	1.504	8,61	376	2,15	2.171	12,42	2.245	12,84	10.896	62,34			17.478
	površ.	1.211	3,05	7.939	19,99	500	1,26	8.236	20,74	12.016	30,26	9.806	24,70	36.879	48,15	76.5
Obšred. Sloven.	stanov.	2.287	1,3	4.158	2,4	6.346	3,6	1.825	1,1	6.323	3,6	153.648	88,0			174.587
	prebiv.	9.189	1,5	16.318	2,7	24.727	4,1	6.726	1,1	22.822	3,8	524.743	86,8			604.525
	površ.	26.152	6,1	55.244	12,8	53.177	12,3	15.762	3,6	46.142	10,7	235.549	54,5	210.513	32,76	642.539
II. Savinjsko-zgornje Sotelska Slovenija																
Obč. Celje	stanov.	24	0,1	196	1,2	697	4,1	-	-	374	2,2	15.580	92,4			16.871
	prebiv.	98	0,17	994	1,70	3.185	5,43	-	-	1.218	2,08	53.145	90,63			58.640
	površ.	321	1,40	3.201	13,95	4.612	20,10	-	-	505	2,20	14.309	62,35			22.948
Obč. Žalec	stanov.	394	4,3	381	4,2	992	11,0	52	0,6	632	7,0	6.598	72,9			9.049
	prebiv.	1.635	5,02	1.472	4,52	3.880	11,91	207	0,64	2.329	7,15	23.057	70,77			32.580
	površ.	4.257	12,57	4.001	11,81	5.749	16,97	353	1,04	4.512	13,32	15.000	44,28	1050	3,01	34.922
Obč. Velenje	stanov.			137	1,8	113	1,5					7.251	96,7			7.501
	preb.			583	2,15	495	1,83					25.987	96,02			27.065

	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	neposelj.	%	skupaj	
	površ.		1.258	8,31	977	6,45	-		-		12.903	85,24	3.100	27,00	18.238	
Obč. Laško	stanov.	203	3,9	249	4,7	613	11,6	-	248	4,7	3.962	75,1			5.275	
	prebiv.	826	6,50	782	4,26	2.239	12,19	-	769	4,19	13.753	74,87			18.369	
	površ.	5.355	21,43	2.835	11,35	4.718	18,88	-	1.041	4,17	11.038	44,17			24.987	
Obč. Mozirje	stanov.	78	2,0	229	5,8	862	22,0	-	154	3,9	2.603	66,3			3.926	
	prebiv.	376	2,47	1.100	7,23	3.654	24,02	-	560	3,68	9.525	62,60			15.215	
	površ.	1.178	3,59	4.802	14,65	11.769	35,89	-	2.691	8,21	12.349	37,66	17.962	35,39	50.751	
Obč. Šent.Celje	stanov.	680	15,5	312	7,1	1.635	37,3	83	1,9	27	0,6	1.652	37,6		4.389	
	prebiv.	2.532	14,89	1.240	7,29	6.997	41,16	284	1,67		5.948	34,99			17.001	
	površ.	7.835	32,68	2288	9,54	10.470	43,67	165	0,69		3.215	13,41			23.973	
Obč. Šmarje-Jel.	stanov.	1.762	21,5	862	10,5	2.930	35,7	-	-	-	2.651	32,3			8.205	
	prebiv.	6.534	21,27	3.218	10,48	11.371	37,01	-	-	-	9.601	31,25			30.724	
	površ.	11.359	28,40	5.547	13,87	12.687	31,72	-	-	-	10.409	26,02			40.002	
Savinjsko-zgornje sotelska Slovenija	stan.	3.141	5,7	2.366	4,3	7.842	14,2	135	0,2	1.435	2,6	40.297	73,0		55.216 100	
	preb.	12.001	6,0	9.389	4,7	31.821	15,9	491	0,2	4.876	2,5	141.016	70,7		19.9594	
	površ.	30.305	15,6	23.932	12,4	50.982	26,3	518	0,3	8.749	4,5	79.223	40,9	22.112	215.821	
III. Severozahodna Slovenija																
Obč. Maribor	stanov.	415	1,0	824	1,7	1.925	4,1	576	1,2	684	1,4	42.660	90,6		47.084	
	preb.	1.748	1,01	3.590	2,08	82.944	4,80	1.639	0,95	24.111	1,40	155.003	89,76		172.685	
	površ.	2.235	3,57	6.749	10,77	6.884	10,99	2.518	4,02	3.391	5,41	40.885	65,25	11.112	15,06	73774
Obč. Sl. Bistrica	stanov.	348	4,5	1.076	14,0	983	12,7	-	268	3,5	5.037	65,3			7.712	
	prebiv.	1.562	5,17	4.193	13,88	4.461	14,75	-	479	1,58	19.544	64,63			30.239	
	površ.	3.042	9,70	5.309	16,93	6.927	22,09	-	1.439	4,59	14.646	46,70	5.506	14,93	36.869	
Obč. Sl. Konjice	stanov.	153	3,2	604	12,6	844	17,7	-	348	7,3	2.829	59,2			4.778	
	preb.	677	3,56	2.471	12,99	3.477	18,28	-	1.280	6,73	11.112	58,43			19.017	
	površ.	1.346	6,52	4.886	23,66	5.300	25,67	-	1.789	8,66	7.329	35,49	1.580	7,11	22.230	

		1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	Neposelj.	%	Skupaj
Obč. Lenart	stanov.	754	18,6	412	10,2	1.817	44,8					1.073	26,4			4.056
	prebiv.	3.130	18,37	1.821	10,69	8.289	48,64					3.802	22,31			17.042
	površ.	3.756	18,40	2.648	12,98	10.998	53,89					3.006	14,73			20.408
Obč. Ormož	stanov.	603	12,6	990	20,8	1.366	28,7					1.807	37,9			4.766
	prebiv.	2.372	12,57	4.077	21,60	5.653	29,95					6.770	35,87			18.872
	površ.	3.154	14,87	5.634	26,56	6.758	31,86					5.666	26,71			21.212
Obč. Ptuj	stanov.	1.991	12,1	1.511	9,2	4.993	30,5					7.904	48,2			16.399
	prebiv.	7.978	12,05	6.192	9,35	20.630	31,16					31.412	47,44			66.212
	površ.	11.882	18,41	11.695	18,12	21.111	32,72					19.840	30,75			64.528
Obč. Mur.Sob.	stanov.	2.498	16,1	924	6,0	7.483	48,4					4.567	29,5			1.5472
	prebiv.	10.013	15,58	3.878	6,04	33.458	52,07					16.905	26,31			64.254
	površ.	17.871	25,84	8.214	11,88	34.277	49,56					8.802	12,73			69.164
Obč. Lendava	stanov.	1.065	16,4	171	2,6	2.685	41,3					2.581	39,7			6.502
	prebiv.	4.435	16,33	677	2,49	11.989	44,14					10.063	37,05			27.164
	površ.	4.632	18,08	1.282	5,00	11.550	45,09					8.152	31,82			25.616
Obč. G.Radg.	stanov.	496	9,5	648	12,5	1.686	32,4			485	9,3	1.888	36,3			5.203
	prebiv.	2.042	10,21	2.312	11,56	6.691	53,44			1.824	9,12	1.824 7.137	37,12 35,67			20.006
	površ.	2.913	13,98	3.183	15,17	8.302	39,57			797	3,80	5.787	27,58			20.982
Obč. Ljutomer	stanov.	547	12,2	239	5,3	2.039	45,3					1.673	37,2			4.498
	prebiv.	2.114	11,56	972	5,31	8.974	49,07					6.228	34,06			18.288
	površ.	2.167	12,13	1.103	6,17	10.952	61,29					3.648	20,41			17.870
Obč. Radlje/Dr.	stanov.	175	4,2	574	14,0	718	17,5			160	3,9	2.484	60,4			4.111
	prebiv.	900	5,18	2.719	15,65	3.736	21,50			667	3,84	9.353	53,85			17.375
	površ.	1.948	6,43	7.167	23,64	9.153	30,19			1.415	4,67	10.631	35,07	4.316	12,46	34.630
Obč. Dravograd	stanov.	15	0,8	12	0,6	324	17,5			65	3,5	1.436	77,6			1.852
	prebiv.	84	1,10	54	0,71	1.781	23,31			299	3,91	5421	70,96			7.639
	površ.	589	5,61	417	3,97	5.071	48,33			331	3,15	4.085	38,93			10.493

		1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	neposelj.	%	Skupaj
Obč. Ravne/Kor.	stanov.	58	1,0	61	1,0	281	4,6			1.323	22,2	4.233	71,2			5946
	prebival.	286	1,20	261	1,10	1.217	5,11			6.658	27,94	15.405	64,65			23.827
	površ.	2.741	11,80	426	1,83	3.943	16,98			8.815	37,95	7.301	51,43	7139	23,51	30.365
Obč. Sl. Gradec	stanov.	246	6,0	221	5,4	458	11,3			109	2,7	3.031	74,6			4.065
	prebiv.	1.143	6,67	1.098	6,140	2.002	11,68			610	3,56	12.293	71,70			17.146
	površ.	2.520	10,96	4.928	21,44	4.188	18,22			900	3,982	10.448	45,46	5612	19,65	28.596
Severovzh. Sl.	stan.	9.364	7,1	8.267	6,3	27.592	20,8	576	0,4	3.442	2,6	83.203	62,8			132.444 100
	prebiv.	38.484	7,4	34.315	6,6	120.652	23,2	1.639	0,3	14.228	2,8	310.448	59,7			519.766 100
	površine	60796	13,8	63.641	14,4	145.414	32,9	2.518	0,6	18.877	4,3	150.226	34,0	35.265		476.737
IV. Jugovzh. Slovenija																
Obč. Trebnje	stan.	61	1,3	674	14,0	1.246	25,9	266	5,5	249	5,2	2.318	48,1			4.814
	prebiv.	244	1,30	2.503	14,55	4.657	27,08	763	4,44	940	5,47	8.110	47,16			17.197
	površ.	369	1,30	6.541	23,01	9.085	32,96	631	2,22	1.448	5,09	10.349	36,41	2.400	7,79	30.823
Obč. N. mesto	stanov.	324	2,5	1.295	10,0	2.504	19,2			221	1,7	8.653	66,6			12.997
	prebiv.	1.314	2,68	5.082	10,37	9.765	19,93			828	1,69	32.010	65,33			48.999
	površ.	2.259	4,45	10.292	20,28	16.699	32,90			1.213	2,39	20.296	39,99	25.130	33,11	75.889
Obč. Metlika	stanov.	600	32,3	-	-	284	15,3					971	52,4			1.855
	preb.	2.148		2.997		552				832		10.570				10.838
	površ.	4.733				1.676						4.429				10.1838
Obč. Črnomelj	stanov.	363	8,2	869	19,5	139	3,1			198	4,5	2.882	64,7			4.451
	prebiv.	2.148	12,56	2.997	17,53	552	3,23			832	4,87	10.570	61,82			17.099
	površ.	6.021	19,90	7.000	23,13	1.772	5,86			2.760	9,12	12.707	41,99	18.337	37,73	48.597
Obč. Sevnica	stanov.	522	10,4	272	5,4	739	14,8	128	2,6	155	3,1	3.184	63,7			5.000
	prebiv.	1.971	10,51	1.046	5,57	3.084	16,44	577	3,08	576	3,07	11.500	61,32			18.754
	površ.	3.042	10,39	3.693	12,62	6.135	20,96	1.805	6,17	370	1,26	14.225	48,60			29.270
Obč. Krško	stanov.	756	10,4	102	1,4	1.540	21,3	1.168	16,1			3.679	50,8			7.245
	prebiv.	3.095	11,71	348	1,32	5.903	22,34	3.944	14,92			13.136	49,71			26.426
	površ.	6.239	19,13	444	1,36	9.946	30,50	2.217	6,80			13.762		1906	5,52	34.514

		1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	Neposeljeno %		Skupaj
Obč. Brežice	stan.	463	6,9	883	13,2	1.530	22,9	85	1,3	317	4,8	3.404	50,9			6.682
	preb.	2.024	8,00	3.175	12,56	6.436	25,45	321	1,27	1.319	5,22	12.010	47,50			25.285
	površ.	2.933	10,96	4.584	17,13	8.636	32,27	869	3,25	1.138	4,25	8.605	32,15			26.765
Jugozahodna Slovenija	stanov.	3.089	7,2	4.095	9,5	7.982	18,5	1.647	3,8	1.140	2,7	25.091	58,3			43.044
	preb.	12.963	8,05	15.151	9,41	31.692	19,69	5605	3,48	4.495	2,79	91.077	56,58			160.983
	površ.	25.596	12,25	32.554	15,58	53.949	25,82	5.522	2,64	6.929	3,32	84.373	40,38	47.773	18,61	256.696
V. Primorska																
Obč. Tolmin	stanov.	1.310	17,7	167	3,4	741	10,8	1.257	18,4			3.470	50,8			6.835
	prebiv.	3.810	16,94	666	2,96	2.757	12,26	4.343	19,32			10.909	48,52			22.485
	površ.	10.793	25,16	305	0,71	5.564	12,97	10.200	23,78			16.030	37,37	51.031	54,33	93.923
Obč. Idrija	stan.	431	8,4	478	9,4	513	10,1	146	2,9	164	3,2	3.370	66,0			5.102
	prebiv.	1.623	9,40	1.702	9,85	2.081	12,05	597	3,46	562	3,25	10.708	61,99			17.273
	površ.	7.277	21,15	6.105	17,75	5.941	17,27	2.959	8,60	1.221	3,55	10.899	31,68	8.085	19,03	42.487
Obč. N. Gor.	stanov.	1.010	7,1	704	4,9	1.216	8,5	1.260	8,8	279	2,0	9.793	68,7			14.262
	prebiv.	3.593	7,17	2.463	4,92	4.371	8,72	4.262	8,51	927	1,85	34.492	68,84			50.108
	površ.	7.074	14,97	5.202	11,00	3.654	7,73	8.691	18,39	2.765	5,85	19.884	42,06	13.256	21,90	60.526
Obč. Ajdovšč.	stanov.	412	7,4	88	1,6	828	14,8	412	7,5	40	0,7	3.792	68,0			5.578
	prebiv.	1.549	7,24	337	1,58	3.565	16,67	1.736	8,12	198	0,93	13.999	65,46			21.384
	površ.	3.577	15,29	395	1,53	4.688	20,04	1.420	6,07	874	3,74	12.442	53,18	11.841	33,60	35.237
Obč. Sežana	stanov.	1.064	15,5	329	4,8	50	0,7	875	12,8	1.051	15,3	3.493	50,9			6.862
	preb.	3.881	16,52	1.112	4,73	196	0,83	2.917	12,41	3.696	15,73	11.697	49,78			23.499
	površ.	15.629	26,94	7.079	12,19	1.117	1,93	8.316	14,33	10.272	17,80	15.606	26,90	11.767	16,86	69.786
Obč. Postojna	stanov.	39	0,7					524	9,4	130	2,3	4.883	87,6			5.576
	prebiv.	128	0,68					1.881	9,95	688	3,64	16.217	85,74			18.914
	površ.	566	1,94					3.920	13,28	2.494	8,45	22.544	76,36	19.643	39,95	49.167
Obč. Il. Bis.	stanov.	90	2,1	464	10,8	359	8,3	540	12,6	358	8,3	2.493	57,9			4.304
	prebiv.	483	3,14	1.494	9,72	1.422	9,25	1.938	12,61	1.229	7,99	8.807	57,29			15.373
	površ.	1960	9,34	4.067	19,38	2.116	10,08	2.232	10,64	1.892	9,02	8.718	41,54	26.979	56,25	47.964

		1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	% neposelj.	%	Skupaj
Obč. Koper	stan.	1.335	12,9	93	0,9	501	4,9	581	5,6	1.173	11,4	6.646	43,3		10.329
	preb.	4.852	14,19	319	0,93	1.767	5,17	658	1,92	1.147	3,35	25.445	74,43		34.188
	površ.	13.062	50,38	12.28	4,74	2.992	11,54	750	2,89	1.057	4,08	6.839	26,38	1.288 4,73	27.216
Obč. Izola	stanov.									155	5,2	2.853	94,8		3.008
	prebiv.									1.257	12,37	8.907	87,63		10.164
	površ.									1.115	39,43	1.713	60,57		2.828
Obč. Piran	stanovl			271	7,0							3.620	93,0		3.891
	prebiv.			817	6,61							11.545	93,39		12.362
	površ.			1.456	32,55							3.017	67,45		4.473
Prim. Slov.	stan.	5.591	8,5	2.584	3,9	4.208	6,4	5.601	8,5	3.350	5,1	44.413	67,6		65.747
	preb.	19.919	8,82	8.910	3,95	16.159	7,16	18.332	8,12	9.704	4,30	15.2726	67,65		225.750
	površ.	59.938	20,69	25.837	8,92	26.072	9,00	38.488	13,28	21.690	7,49	11.7692	40,62	143.890 33,18	433.607
Skupaj SRS	stan.	23.472	5,0	21.470	4,5	53.970	11,5	9.784	2,1	15.690	3,3	346.652	73,6		471.038
	preb.	92.556	5,41	84.083	4,92	225.051	13,16	327.931	11,92	56.125	3,28	1220.010	71,32		1.710.618
	površ.	202.787	12,95	201.208	12,85	329.594	21,05	62.808	4,01	102.387	6,54	667.063	42,60	459.553 22,69	2.025.400

Stanovanja - povprečna površina (m2)

Občina	Skupno	6 m2 %		6-8 %		8-10 %		10,1-15 %		15,1-20		20 m2 %		Neza- sedeno %		Neznano %	
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ajdovščina	5578	85	1,5	220	3,9	413	7,4	1472	26,4	1243	22,3	2034	36,5	102	1,8	9	0,2
Brežice	6682	312	4,7	496	7,4	650	9,7	1916	28,7	1383	20,7	1778	26,6	132	2,0	15	0,2
Celje	16871	659	3,9	1035	6,1	1516	9,0	4645	27,5	3534	20,9	5243	31,1	195	1,2	44	0,3
Cerknica	4172	51	1,2	116	2,8	260	6,2	998	23,9	898	21,5	1664	39,9	173	4,2	12	0,3
Črnomelj	4451	206	4,6	308	6,9	538	12,1	1358	30,5	879	19,7	1014	22,8	128	2,9	20	0,5
Domžale	7906	248	3,1	448	5,7	748	9,5	2420	30,6	1691	21,4	2231	28,2	73	0,9	47	0,6
Dravograd	1852	143	7,7	159	8,6	254	13,7	522	28,2	348	18,8	407	27,0	17	0,9	2	0,1
G. Radgona	5203	309	5,9	467	9,0	628	12,1	1384	26,6	930	17,9	1310	25,2	167	3,2	8	0,1
Grosuplje	6148	155	2,5	350	5,7	627	10,2	1758	28,6	1261	20,5	1837	29,9	139	2,3	21	0,3
Hrastnik	3249	145	4,5	271	8,3	335	10,3	1054	32,4	671	20,7	735	22,6	28	0,9	10	0,3
Iđrija	5102	92	1,8	173	3,4	338	6,6	1345	26,4	1112	21,8	1897	37,2	118	2,3	27	0,5
Il. Bistr.	4304	46	1,1	120	2,8	260	6,0	1130	26,3	1018	23,7	1603	37,2	121	2,8	6	0,1
Izola	3008	88	2,9	195	6,5	325	10,8	910	30,3	656	21,8	749	24,9	71	2,3	14	0,5
Jesenice	8269	235	2,8	363	4,4	627	7,6	2168	26,2	1919	23,2	2817	34,1	90	1,1	50	0,6
Kamnik	5851	162	2,8	298	5,1	514	8,8	1733	29,6	1319	22,5	1705	29,1	97	1,7	23	0,4
Kočevje	4954	155	3,1	316	6,4	474	9,6	1519	30,6	998	20,1	1317	26,6	157	3,2	18	0,4
Koper	10329	198	1,9	431	4,2	797	7,7	2903	28,1	2294	22,2	3360	32,5	329	3,2	17	0,2
Kranj	15136	294	1,9	526	3,5	1020	6,7	4294	28,4	3612	23,9	5169	34,2	189	1,2	32	0,2
Krško	7245	391	5,4	623	8,6	767	10,6	2054	28,4	1379	19,0	1804	24,9	207	2,8	20	0,3
Laško	5275	316	6,0	402	7,6	541	10,3	1422	26,9	1049	19,9	1349	25,6	188	3,6	8	0,1
Lenart	4056	280	6,9	412	10,2	485	12,0	1071	26,4	699	17,2	943	23,2	153	3,8	13	0,3
Lendava	6502	354	5,4	634	9,8	811	12,5	1808	27,8	1169	18,0	1606	24,7	112	1,7	8	0,1
Litija	4382	200	4,6	374	8,5	499	11,4	1305	29,8	827	18,9	1060	24,2	107	2,4	10	0,2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Lj.-Bežig.	11992	278	2,3	396	3,3	807	6,7	3071	25,6	3070	25,6	4208	35,1	75	0,7	87	0,7
Center	13204	403	3,1	494	3,7	734	5,6	2629	19,9	2707	20,5	6068	45,9	116	0,9	53	0,4
Moste-Polje	12357	408	3,3	698	5,7	1021	8,3	3467	28,1	2946	23,8	3550	28,7	190	1,5	77	0,6
Šiška	19140	453	2,4	697	3,6	1195	6,2	4890	25,6	4637	24,2	6928	36,2	295	1,6	45	0,2
Vič-Rudnik	19108	712	3,7	1055	5,5	1506	7,9	4895	25,6	4167	21,8	6374	33,4	332	1,7	45	0,2
Ljutomer	4498	224	5,0	317	7,0	479	10,6	1277	28,4	832	18,5	1293	28,7	68	1,5	8	0,2
Logatec	1970	37	1,9	84	4,2	147	7,5	510	25,9	397	20,1	748	38,0	47	2,4	-	-
Maribor	47084	2825	6,0	3752	8,0	4875	10,4	12904	27,4	9712	20,6	12314	26,1	568	1,2	134	0,3
Metlika	1855	63	3,4	130	7,0	208	11,2	585	31,6	327	17,6	469	25,3	63	3,4	10	0,5
Mozirje	3926	95	2,4	142	3,6	277	7,0	933	23,8	823	21,0	1561	39,8	87	2,2	8	0,2
M. ^S obota	15472	947	6,1	1399	9,0	1850	11,9	4621	29,9	2901	18,8	3383	21,9	345	2,2	26	0,2
N. ^G orica	14262	159	1,1	444	3,1	803	5,6	3537	24,8	3351	23,5	5465	38,3	477	3,4	26	0,2
N.mesto	12997	674	5,2	1248	9,6	1623	12,5	3993	30,7	2303	17,7	2846	21,9	289	2,2	21	0,2
Ormož	4766	282	5,9	445	9,3	541	11,4	1342	28,2	808	16,9	1199	25,1	146	3,1	3,	0,1
Piran	3891	76	1,9	187	4,8	318	8,2	1029	26,5	827	21,3	1300	33,4	98	2,5	56	1,4
Postojna	5576	37	0,7	116	2,1	291	5,2	1388	24,9	1334	23,9	2211	39,6	189	3,4	10	0,2
Ptuj	16399	1182	7,2	1532	9,3	1885	11,5	4493	27,4	3034	18,5	3751	22,9	466	2,8	56	0,4
Radlje/ ^{Dr.}	4111	413	10,0	530	12,9	587	14,3	1047	25,5	650	15,8	803	19,5	78	1,9	3	0,1
Radovljica	8254	174	2,1	337	4,1	521	6,3	1857	22,5	1778	21,6	3401	41,2	143	1,7	43	0,5
Ravne/Kor.	5946	248	4,2	536	9,0	737	12,4	1911	32,1	1211	20,4	1230	20,7	57	0,9	16	0,3
Ribnica	3108	37	1,2	86	2,8	196	6,3	796	25,6	672	21,6	1212	39,0	101	3,2	8	0,3
Sevnica	5000	347	6,9	501	10,0	614	12,3	1471	29,4	843	16,9	1041	20,8	167	3,4	16	0,3
Sežana	6862	58	0,8	156	2,3	339	4,9	1635	23,8	1501	21,9	2784	40,6	370	5,4	19	0,3
Sl. ^G rad.	4065	274	6,8	397	9,8	503	12,4	1180	29,0	737	18,1	907	22,3	62	1,5	5	0,1
Sl. ^B istr.	7712	574	7,4	728	9,4	883	11,4	2162	28,0	1427	18,5	1740	22,6	171	2,2	27	0,4

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Sl. Konjice	4778	336	7,0	471	9,8	612	12,8	1355	28,4	834	17,5	1060	22,2	107	2,2	3	0,1	
Šentjur/C.	4389	226	5,1	418	9,5	580	13,2	1238	28,2	801	18,3	967	22,0	152	3,5	7	0,2	
Šk. Loka	7884	149	1,9	295	3,7	490	6,2	2014	25,6	1733	22,0	3050	38,7	135	1,7	18	0,2	
Šmarje/Jel.	8205	655	8,0	806	9,8	1056	12,9	2183	26,6	1387	16,9	1821	22,2	265	3,2	32	0,4	
Tolmin	6835	73	1,1	162	2,4	299	4,4	1420	20,8	1388	20,3	3137	45,9	332	4,8	24	0,3	
Trbovlje	5867	170	2,9	415	7,1	639	10,9	1781	30,4	1121	19,1	1650	28,1	71	1,2	20	0,3	
Trebnje	4814	195	4,1	354	7,4	550	11,4	1325	27,5	857	17,8	1288	26,7	217	4,5	28	0,6	
Tržič	3603	77	2,1	192	5,3	311	8,6	1012	28,1	810	22,5	1125	31,2	64	1,8	12	0,4	
Velenje	7501	278	3,7	446	5,9	686	9,2	2328	31,0	1801	24,0	1820	24,3	121	1,6	21	0,3	
Vrhnika	3694	112	3,0	185	5,0	272	7,4	1009	27,3	802	21,7	1248	33,8	56	1,5	10	0,3	
Zagorje/ ^B .	4377	109	2,5	234	5,3	446	10,2	1342	30,7	931	21,3	1242	28,4	64	1,4	9	0,2	
Žalec	9049	428	4,7	626	6,9	845	9,4	2510	27,7	1944	21,5	2487	27,5	174	1,9	35	0,4	

SRŠ 471076 18912 40 29748 63 43153 9,2 128329 272 98293 20,9 141313 300 9851 2,1 1477 0,3

Lj. mesto	53756	1466	2,7	2098	3,9	3415	6,4	12916	24,0	12512	23,3	20488	38,1	639	1,2	222	0,4
Mrb. mesto	28858	1318	4,6	1848	6,4	2545	8,8	7933	27,5	6407	22,2	8498	29,4	217	0,8	92	0,3

Število gospodinjstev na 1 stanovanje v občinah SRS 1. 1971

Občina	Skupaj	Na 1 stan.		2 gosp.		3 in več gosp.		Nezas. in neznano		
		3	4	5	6	7	8	%	skupaj	11
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ajdovščina	5578	5229	93,7	212	3,8	26	0,5	2,0	102	9
Brežice	6682	6354	95,0	158	2,4	26	0,4	2,2	132	12
Celje	16871	15465	91,6	962	5,7	228	1,4	1,3	195	21
Cerknica	4172	3828	91,7	153	3,7	16	0,4	4,2	173	2
Črnomelj	4451	4187	94,1	112	2,5	17	0,4	3,0	128	7
Domžale	7906	7354	93,1	405	5,1	72	0,9	0,9	73	2
Dravograd	1852	1737	93,8	90	4,9	8	0,4	0,9	17	-
G. Radgona	5203	4876	93,7	148	2,8	10	0,2	3,3	167	6
Grosuplje	6148	5867	95,4	114	1,9	11	0,2	2,5	139	17
Hrastnik	3249	3157	98,2	56	1,7	3	0,1	1,0	28	5
Idrija	5102	4679	91,7	259	5,1	27	0,5	2,7	118	19
Il. Bistrica	4304	3974	92,3	193	4,5	12	0,3	2,9	121	4
Izola	3008	2670	88,8	211	7,0	49	1,6	2,6	71	7
Jesenice	8269	7854	94,9	265	3,2	21	0,3	1,6	90	39
Kamnik	5851	5415	92,5	294	5,0	39	0,7	1,8	97	6
Kočevje	4954	4659	94,1	105	2,1	20	0,4	3,4	157	13
Koper	10329	9208	89,2	604	5,8	178	1,7	3,3	329	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kranj	15136	13771	90,9	968	6,4	177	1,2	1,5	189	31
Krško	7245	6864	97,7	154	2,1	11	0,2	3,0	207	9
Laško	5275	4902	92,6	163	3,1	18	0,3	4,0	188	4
Lenart	4056	3786	93,5	97	2,4	11	0,3	3,8	153	9
Lendava	6502	6103	93,9	266	4,1	15	0,2	0,8	112	6
Litija	4382	4067	92,8	178	4,1	22	0,5	2,6	107	8
Lj.-Bežigrad	11992	11056	29,1	678	5,7	176	1,5	0,7	75	7
Lj.-Center	13.204	11932	90,4	926	7,0	204	1,5	1,1	116	26
Lj.-Moste-Pol.	12.357	11334	91,7	617	5,0	197	1,6	1,7	190	19
Lj.-Šiška	19.140	17193	89,9	1280	6,7	354	1,8	1,6	295	18
Lj.-Vič-Rudnik	19.108	17555	91,8	972	5,1	227	1,2	1,9	332	22
Ljutomer	4498	4282	95,2	136	3,0	9	0,2	1,6	68	3
Logatec	1970	1835	93,1	74	3,8	14	0,7	2,4	47	-
Maribor	47084	42927	91,1	2897	6,2	662	1,4	1,3	568	30
Metlika	1855	1701	91,8	62	3,2	19	1,0	3,9	63	10
Mozirje	3926	3588	91,4	210	5,3	34	0,9	2,4	87	7
M. Sobota	15472	14606	94,4	426	2,8	81	0,5	2,3	345	14
N. Gorica	14262	12891	90,4	755	5,3	124	0,9	3,4	477	15
N. mesto	12997	12092	93,0	482	3,7	116	0,9	2,4	289	18
Ormož	4766	4462	93,6	147	3,1	8	0,2	3,1	146	3
Piran	3891	3525	90,6	227	5,8	16	0,4	3,2	98	25
Postojna	5576	5039	90,4	291	5,2	51	0,9	3,5	189	6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ptuj	16399	15084	95,0	737	4,5	81	0,5	3,0	466	31
Radlje/Dr.	4111	3913	95,1	101	2,5	19	0,5	1,9	78	-
Radovljica	8254	7768	94,0	277	3,4	38	0,5	2,1	143	28
Ravne/Kor.	5946	5458	91,8	381	6,4	46	0,8	1,0	57	4
Ribnica	3108	2790	89,8	187	6,0	23	0,7	3,5	101	7
Sevnica	5000	4779	95,2	34	0,7	4	0,4	3,7	167	16
Sežana	6862	6213	90,4	242	3,6	25	0,4	5,6	370	12
Slov. Gradec	4065	3713	91,4	259	6,4	30	0,7	1,5	62	1
Sl. Bistrica	7712	7246	93,9	260	3,4	20	0,3	2,4	171	15
Slov. Konjice	4778	4539	95,0	126	2,6	5	0,1	2,3	107	1
Šentjur/Velju	4389	4088	93,2	141	3,2	5	0,1	3,5	152	3
Škofja Loka	7884	6991	88,7	638	8,1	104	1,3	1,9	135	16
Šmarje/Jel.	8205	7687	93,7	214	2,6	19	0,2	3,5	265	20
Tolmin	6835	6182	90,4	274	4,0	33	0,5	5,1	332	14
Trbovlje	5867	5512	94,0	241	4,1	31	0,5	1,4	71	12
Trebnje	4814	4447	92,4	115	2,4	7	0,1	5,1	217	28
Tržič	3603	3352	93,0	157	4,4	19	0,5	2,1	64	11
Velenje	7501	6741	89,8	539	7,2	91	1,2	1,7	121	9
Vrhnika	3694	3474	94,0	136	3,7	19	0,5	1,8	56	9
Zagorje/Savi	4377	4079	93,2	206	4,7	19	0,4	1,7	64	9
Žalec	9049	8237	91,0	550	6,1	67	0,7	2,2	174	21
SRS	471076	434313	92,2	22162	4,7	4014	0,9	2,2	9851	736

Lj.mesto	53756	48958	91,1	3249	6,0	859	1,6	1,3	639	51
Mrb.mesto	28858	26173	90,7	1938	6,7	516	1,8	0,8	217	14

Starostna struktura stanovanj

Občina	Skupaj	Do l. 1918	%	1919-45	%	1946-60	%	po 1960	%	Nezna- no	%
Ajdovščina	5578	2864	51,3	531	9,5	1066	19,2	967	17,3	150	2,7
Brežice	6682	2069	31,0	1057	15,8	1614	24,2	1540	23,0	402	6,0
Celje	16871	5536	32,8	2435	14,4	3259	19,3	5078	30,1	563	3,4
Cerknica	4172	1967	47,2	523	12,5	795	19,1	790	18,9	97	2,3
Črnomelj	4451	1514	34,0	769	17,3	1045	23,5	972	21,8	151	3,4
Domžale	7906	2242	28,4	1301	16,4	1729	21,9	2340	29,6	294	3,7
Dravograd	1852	631	34,1	198	10,7	441	23,8	57	27,9	65	3,5
G. Radgona	5203	2990	57,5	512	9,8	453	8,7	961	18,5	287	5,5
Grosuplje	6148	2549	41,5	933	15,1	1082	17,6	1412	23,0	172	2,8
Hrastnik	3249	1074	33,1	570	17,5	860	26,5	666	20,5	79	2,4
Idrija	5102	2573	50,4	394	7,7	884	17,4	1195	23,4	56	1,1
Il. Bistrica	4304	1824	42,4	718	16,7	1092	25,4	654	15,2	16	0,3
Izola	3008	1785	59,3	318	10,6	192	6,4	625	20,8	88	2,9
Jesenice	8269	2159	26,1	1765	21,4	1701	20,6	2418	29,2	226	2,7
Kamnik	5851	1833	31,3	860	14,7	1264	21,6	1675	28,6	219	3,8
Kočevje	4954	1801	36,3	503	10,2	1323	26,7	1167	23,6	160	3,2
Koper	10329	4774	46,2	868	8,4	1614	15,6	2591	25,1	482	4,7
Kranj	15136	3319	21,9	3206	21,2	3450	22,8	5046	33,3	115	0,8
Krško	7245	2726	37,6	1211	16,7	1749	24,1	1453	20,1	106	1,5
Laško	5275	2342	44,4	704	13,4	876	16,6	1004	19,0	349	6,6
Lenart	4056	2575	63,5	287	7,1	357	8,8	588	14,5	249	6,1

Občina	Skupaj	Do 1. 1918	%	1919-45	%	1946-60	%	po 1960	%	Neznano	%
Lendava	6502	1622	25,0	1624	25,0	1590	24,4	1529	23,5	137	2,1
Lj. Bežigrad	11992	818	6,8	2768	23,1	3004	25,1	5206	43,4	196	1,6
Center	13204	5812	44,0	2484	18,8	1476	11,2	2872	21,8	560	4,2
Moste-P.	12357	2345	19,0	2497	20,2	1953	15,8	5255	42,5	307	2,5
Šiška	19140	2581	13,5	3311	17,3	3782	19,8	9018	47,1	448	2,3
Vič-Rud.	19108	5197	27,2	4243	22,2	2751	14,4	6616	34,6	301	1,6
Litija	4382	1575	35,9	660	15,1	749	17,1	857	19,6	541	12,3
Ljutomer	4498	2238	49,8	563	12,5	858	19,1	805	17,9	34	0,7
Logatec	1970	964	48,9	252	12,8	268	13,6	434	22,0	52	2,7
Maribor	47084	16435	34,9	8036	17,1	8101	17,2	13714	29,1	798	1,7
Metlika	1855	730	39,3	232	12,5	375	20,2	472	25,5	46	2,5
Mozirje	3926	1996	50,8	467	11,9	752	19,2	677	17,2	34	0,9
M. Sobota	15472	5015	32,4	3305	21,4	3083	19,9	3797	24,5	272	1,8
N. Gorica	14262	3199	22,4	4993	35,0	2640	18,5	3123	21,9	307	2,2
N. mesto	12997	4667	35,9	1765	13,6	2856	22,0	3495	26,9	214	1,6
Ormož	4766	2884	60,5	686	14,4	603	12,6	567	11,9	26	0,6
Piran	3891	2756	70,8	187	4,8	147	3,8	608	15,6	193	5,0
Postojna	5576	2329	41,8	1046	18,8	904	16,2	1237	22,2	60	1,0
Ptuj	16399	8218	50,1	2112	12,9	2763	16,8	2984	18,2	322	2,0
Radlje/Dr.	4111	1898	46,2	402	9,8	942	22,9	757	18,4	112	2,7
Radovljica	8254	3382	41,1	1218	14,7	1420	17,2	2076	25,1	158	1,9
R. na Koroš.	5946	1955	32,9	632	10,6	1570	26,4	1729	29,1	60	1,0

Občina	Skupaj	Do 1. 1918	%	1919-45	%	1946-60	%	po 1960	%	Neznano	%
Ribnica	3108	1271	40,9	498	16,0	650	20,9	655	21,1	34	1,1
Sevnica	5000	2453	49,1	605	12,1	900	18,0	959	19,2	83	1,6
Sežana	6862	3975	57,9	749	10,9	992	14,5	1102	16,1	44	0,6
Sl. Gradec	4065	1635	40,2	455	11,2	842	20,7	1088	26,8	45	1,1
Sl. Bistr.	7712	3639	47,2	837	10,9	1355	17,6	1670	21,6	211	2,7
Sl. Konjice	4778	2433	50,9	429	9,0	776	16,2	1023	21,4	117	2,5
Šentjur/Cel.	4389	2406	54,8	387	8,8	716	16,3	818	18,7	62	1,4
Šk. Loka	7884	3169	40,2	1028	13,0	1698	21,5	1899	24,1	90	1,2
Šmarje/Jel.	8205	4523	55,1	822	10,0	1340	16,4	1354	16,5	166	2,0
Tolmin	6835	3119	45,6	2086	30,5	666	9,8	841	12,3	123	1,8
Trbovlje	5867	1887	32,2	1304	22,2	1459	24,9	1174	20,0	43	0,7
Trebnje	4814	2538	52,7	710	14,8	685	14,2	854	17,7	27	0,6
Tržič	3603	1388	38,5	535	14,8	665	18,5	1002	27,8	13	0,4
Velenje	7501	2046	27,3	670	8,9	2018	26,9	2693	35,9	74	1,0
Vrhnika	3694	1338	36,2	542	14,7	905	24,5	894	24,2	15	0,4
Žalec	9049	4197	46,4	1119	12,3	1651	18,3	1975	21,8	107	1,2
SKUPAJ:	471076	173264	36,8	76603	16,2	87940	18,7	122493	26,0	10776	2,3
Lj.mesto	53756	10818	20,1	10901	20,3	8630	16,0	22401	41,7	1006	1,9
Mrb.mesto	28858	8208	28,5	5667	19,6	5148	17,8	9478	32,9	357	1,2

Opremljenost stanovanj

Občina	St. stanovanj	Brez kopalnice	%	Brez vodovoda v stanovanju	%
1	2	3	4	5	6
Ajdovščina	5578	3823	68,5	1612	28,9
Brežice	6682	4771	71,4	3492	52,3
Celje	16871	7927	47,0	3853	22,8
Crknica	4172	2629	63,0	1336	32,0
Črnomelj	4451	3079	69,2	2224	50,0
Domžale	7906	4150	52,5	1564	19,8
Dravograd	1852	1099	59,3	408	22,0
G. Madgona	5203	4219	81,1	3482	66,9
Grosuplje	6148	4336	70,5	2725	44,3
Hrastnik	3249	1750	53,9	615	18,9
Idrija	5102	3089	60,5	1166	22,9
Il. Bistrica	4304	3107	72,2	1623	37,7
Izola	3008	1557	51,8	576	19,1
Jesenice	8269	3672	44,4	1092	13,2
Kamnik	5851	2890	49,4	909	31,5
Kočevje	4954	2805	56,6	1651	33,3
Koper	10329	5186	50,2	3424	33,1
Kranj	15136	5763	38,1	1336	8,8
Krško	7245	5146	71,0	3673	50,7
Laško	5275	3695	70,0	1855	35,2
Lenart	4056	3654	90,1	2949	72,7
Lendava	6502	5386	82,8	4962	76,3
Litija	4382	2960	67,5	1792	40,9
Lj.-Bežigrad	11992	2485	20,7	669	5,6
Lj.-Center	13204	5104	38,7	1613	12,2
Lj.-Moste-p.	12357	4222	34,2	1491	12,1
Lj.-Šiška	19140	4435	23,2	1139	5,9
Lj.-Vič-Rudnik	19108	8378	43,8	3057	16,0
Ljutomer	4498	3415	75,9	3042	67,6
Logatec	1970	1223	62,1	608	30,9
Maribor	47084	24368	51,8	13667	29,0
Metlika	1855	1254	67,6	862	46,5

1	2	3	4	5	6
Mozirje	3926	2455	62,5	783	20,0
Mur.Sobota	15472	11837	76,5	8802	56,9
Nova Gorica	14262	8506	59,6	3974	27,9
Novo mesto	12997	8588	66,1	6260	48,2
Ormož	4766	3988	83,7	3609	75,7
Piran	3891	1877	48,2	659	16,9
Postojna	5576	3474	62,3	1911	34,3
Ptuj	16399	12570	76,7	10519	64,1
Radlje ob Dr.	4111	2925	71,2	1239	30,1
Radovljica	8254	3880	47,0	926	11,2
Revne/Kor.	5946	2701	45,4	872	14,7
Ribnica	3108	1826	58,8	742	23,9
Sevnica	5000	3804	76,1	2469	49,4
Sežana	6862	5013	73,1	2962	43,2
Slov.Gradec	4065	2457	60,4	1036	25,5
Sl. Bistrica	7712	5621	72,9	3283	42,6
Sl. Konjice	4778	3544	74,2	1778	37,2
Šentjur/Celje	4389	3589	81,8	2270	51,7
Škofja Loka	7884	4015	50,9	1152	14,6
Šmarje/Jelšah	8205	6830	83,2	4756	58,0
Tolmin	6835	4951	72,4	1725	25,2
Trbovlje	5867	3101	52,9	783	13,3
Trebnje	4814	3833	79,6	2724	56,6
Tržič	3603	1770	49,1	500	13,9
Velenje	7501	3095	41,3	1283	17,1
Vrhnika	3694	1987	53,8	884	23,9
Zagorje/Savi	4377	2397	54,8	812	18,6
Žalec	9049	5299	58,6	2502	27,6
SRS	471076	267510	56,8	145682	30,92
Lj.mesto	53756	14085	26,2	3933	7,3
Mrb.mesto	28858	11264	39,0	4329	15,0

Stanovanja po lastništvu

Občina	Skupaj	Stanov. v družb. lasti	%	Stanov. v privat. lasti	%
Ajdovščina	5578	878	16,0	4700	84,0
Brežice	6682	982	15,0	5700	85,0
Celje	16871	7392	44,0	9479	56,0
Cerkljica	4172	596	14,3	3576	85,7
Črnomelj	4451	622	14,0	3829	86,7
Domžale	7906	926	12,0	6980	88,0
Dravograd	1852	471	25,4	1381	74,6
Gor. Radgona	5203	1002	19,3	4201	80,7
Grosuplje	6148	523	9,0	5625	91,0
Hrastnik	3249	1751	54,0	1498	46,0
Idrija	5102	1362	36,4	3740	63,6
Il. Bistrica	4302	754	18,0	3550	82,0
Izola	3008	972	32,3	2036	67,7
Jesenice	8269	3512	42,5	4757	57,5
Kamnik	5851	1199	20,5	4652	79,5
Kočevje	4954	2212	45,0	2742	55,0
Koper	10329	4612	45,0	5717	55,0
Kranj	15136	4347	29,0	10789	71,0
Krško	7245	1272	18,0	5973	82,0
Laško	5275	1004	19,0	4271	81,0
Lenart	4056	365	9,0	3691	91,0
Lendava	6502	520	8,0	5982	92,0
Litija	4382	941	21,5	3441	78,5
Lj. - Bežigrad	11992	5148	43,0	6844	57,0
Lj. - Center	13204	9044	68,5	4160	31,5
Lj. - Moste-P.	12357	3581	29,0	8776	71,0
Lj. - Šiška	19140	6313	33,0	12827	67,0
Lj. - Vič - Rudnik	19108	3820	20,0	15288	80,0
Ljutomer	4498	503	11,2	3995	88,8
Logatec	1970	255	13,0	1715	87,0
Maribor	47084	20889	44,4	26195	55,6
Metlika	1855	210	13,3	1645	88,7

1	2	3	4	5	6
Mozirje	3926	315	8,0	3611	92,0
M. Sobota	15472	1374	9,0	14098	91,0
Nova Gorica	14262	3098	22,0	11164	78,0
Novo mesto	12997	2210	17,0	10787	83,0
Ormož	4766	462	10,0	4304	90,0
Piran	3891	2337	60,0	1554	40,0
Postojna	5576	1983	35,6	5593	64,4
Ptuj	16399	3030	18,5	13369	81,5
Radlje/Dr.	4111	1218	30,0	2893	70,0
Radovljica	8254	1780	22,0	6474	78,0
Ravne na Kor.	5946	3038	51,0	2908	49,0
Ribnica	3108	350	11,3	2758	88,7
Sevnica	5000	563	11,3	4437	88,7
Sežana	6862	1300	19,0	5562	81,0
Sl. Gradec	4065	852	21,0	3213	79,0
Sl. Bistrica	7712	1433	19,0	6279	81,0
Sl. Konjice	4778	824	17,3	3954	82,7
Šentjur pri G.	4389	294	7,0	4095	93,0
Škofja Loka	7884	1242	16,0	6642	84,0
Šmarje pri Jel.	8205	866	11,0	7339	89,0
Tolmin	6835	917	13,4	5918	86,6
Trbovlje	5867	3847	66,0	2020	34,0
Trebnje	4814	418	9,0	4396	91,0
Tržič	3603	1482	41,1	2121	58,9
Velenje	7501	3273	45,0	4228	55,0
Vrhnika	3694	567	15,4	3127	84,6
Zagorje ob Savi	4377	1675	38,3	2702	61,7
Žalec	9049	1832	20,3	7217	79,7
SRS	471076	130558	28,0	340518	72,0

Mrb.mesto	28858	17615	61,0	11243	39,0
Lj. mesto	53756	25338	47,1	28418	52,9

Gibanje števila stanovanj v mestih in urbanih naseljih
SR Slovenije med 1. 1961 - 1971

Občina	1961	1971	Indeks	
Ajdovščina	839	1182	140,9	
Brežice	741	1010	136,3	
Celje	6319	10292	162,9	+Zavodna, Zg.Hudinja, Tr-
Štore	484	518	107,0	novlje/Celju, Nova vas
Cerknica	466	700	150,2	
Črnomelj	512	1098	214,5	
Domžale	1109	1792	161,6	
Mengeš	615	757	123,1	
Dravograd	533	718	134,7	
Gornja Radgona	460	709	154,1	
Grosuplje	360	738	205,0	
Hrastnik	1595	1823	114,3	
Idrija	1741	2213	127,1	
Ilir.Bistrica	1011	1234	122,1	
Izola	1937	2409	124,4	
Jesenice	3965	5144	129,7	
Kamnik	1644	2291	139,4	+ Mekinje
Kočevje	1559	2157	138,4	
Koper	2808	4984	215,7	+ Semedela
Kranj	5158	7704	149,4	
Krško	960	1324	137,9	
Senovo	517	556	107,5	
Laško	565	764	135,2	
Radeče	445	551	123,8	
Lenart				
Lendava	640	887	138,6	
Litija	857	1203	140,4	
Ljubljana	37561	59472	158,3	+ Črnuče, Ježica, Po- lje, Stožice, Sent- vid, Vevče, Vrhovci, Zalog

	1961	1971	Indeks
Medvode	322	574	178,3
Ljutomer	579	760	131,3
Logatec	377	573	152,0
Maribor	21302	28641	134,5
Ruše	807	1029	127,5
Metlika	344	564	163,9
Mozirje			
Mur. Sobota	1463	2642	180,6
Nova Gorica	1706	3292	193,0
Šempeter	513	786	153,2
Novo mesto	1892	2852	150,7
Ormož	302	457	151,3
Piran	1663	1718	103,3
Portorož	491	621	126,5
Postojna	1232	1850	150,2
Pivka	524	582	111,1
Ptuj	1983	2723	137,4
Kidričevo	432	515	119,2
Radlje/Dravi	348	507	145,7
Radovljica	599	1066	178,0
Bled	1149	1468	127,8
Lesce	404	583	144,3
Ravne/Kor.	1194	1642	137,5
Črna	509	615	120,8
Mežica	417	870	208,6
Prevalje	689	987	143,3
Ribnica	419	678	161,8
Sevnica	643	949	147,6
Sežana	699	979	140,1
Slov. Gradec	786	1152	146,6
Slov. Bistrica	1138	1532	134,6 + Zg. Bistrica
Slov. Konjice	485	747	154,0
Šentjur/Celje			
Šmarje/Jelšah			
Rogaška Slatina	436	569	130,5

	1961	1971	Indeks	
Škofja Loka	1174	1890	161,0	+ Suha
Železniki	254	523	205,9	
Tolmin	551	845	153,4	
Bovec	437	477	109,2	
Trbovlje	4696	5333	113,6	
Trebnje				
Tržič	1339	1397	104,3	
Velenje	1463	3027	206,9	
Šoštanj	839	1003	119,5	
Vrhnika	1028	1320	128,4	
Zagorje/Savi	1870	2494	133,4	+ Kisovec
Žalec	518	839	162,0	

VIRI IN LITERATURA

1. Ban Milenko: Naselja u Jugoslaviji, Jugosl. pregled, VIII, Beograd 1967
2. Ban Milenko: Opšte karakteristike naseljenosti i razvoj naselja. Jugoslovenski pregled X/1966 št. 5. Beograd 1966
3. Baš F.: Pogled v preteklost stanovanjske hiše na slovenskem. Arhitekt, Ljubljana 23/1958
4. Bernouilli H.: Die Stadt und ihr boden. Zürich 1949
5. Biro za regionalno prostorsko planiranje: Urbani sistem SR Slovenije (izhodišča za javno razpravo). Ljubljana 1971
6. Ball D.A.: New Town and Town expansion schemes. The Town Planning Review, October 1967
7. Buder Ivan: Karta: aerosnimak kao osnova za geografsko proučevanje gradiva. Geographica Slovenica 1. Ljubljana 1971.
8. Burgess W.E.: The Growth of the City. Studies in Human Ecology. New York 1961
9. Crkvenčić Ivo: Savremene koncepcije geografskog proučavanja naselja. Cvijićev zbornik, Beograd 1968
10. Carrière F., Pinchemel P.: Le fait urbain en France, 1963
11. Cerovac P.: Porast števila prebivalstva mest v SR Sloveniji od leta 1869 do 1966, Prikazi in študije, XII; št. 11-12, 1966
12. Djurič U.: Promene u naseljima FNRJ. Srbska akademija nauka, knjiga 36. Beograd 1960
13. Geddes P.: Cities in evolution. London 1949.
14. Gosar L.: Projekcija in dinamika rasti prebivalstva Slovenije. UIS, Biro RPP, Zv. 16. Ljubljana 1968
15. Gregorič J.: Slovenska mesta in trgi. Kronika slovenskih mest. Ljubljana 1940
16. Ilešič: Regionalna razlika v družbeno gospodarski strukturi SRS. UI SRS, Biro RPP, Zv. 23, Ljubljana 1969
17. Informacija o stanju graditve s posebnim poudarkom o problematiki urbanizma in zemljiške politike ter urejanja stavbnih zemljišč na območju Ljubljane. Ljubljana 1972

18. Klemenčič V. (s sodelavci): Kartografski prikaz nekaterih družbeno geografskih raziskav regionalne strukture Slovenije. UI SRS, Biro RPP/ zv. 22. Ljubljana 1969
19. Klemenčič V.: Problemi mešane strukture gospodinjstev in kmečkih gospodarstev v Sloveniji. UI SRS, Biro RPP, zv. 23. Ljubljana 1969
20. Klemenčič V. (s sodelavci): Nekateri elementi urbanizacije in regionalnega razvoja Slovenije. UI SRS, Biro RPP, zv. 2. Ljubljana 1965
21. Klemenčič P.: Urbanizacija kot družbeno gospodarski pojav in problem. Ekonomska revija. Ljubljana 1970
22. Klemenčič P., Mlakar V.: Stanovanjsko gospodarstvo. Ljubljana 1962
23. Klemenčič I.: Razseljevanje seoskega stanovništva u Sloveniji. Zbornik 9. kongresa geografov Jugoslavije, Sarajevo 1974
24. Klemenčič I.: Število in delež kmečkega prebivalstva v obdobju 1953-61-69, I. Demografski simpozij, Ljubljana 1974
25. Kokole V.: Funkcije naselij in omrežje centralnih krajev v Sloveniji. UI SRS, Biro RPP, zv. 15. Ljubljana 1969
26. Kokole V.: Gravitacijska območja slovenskih mest in centralnih krajev. UI SRS, Biro RPP, zv. 13. Ljubljana 1968
27. Kokole V.: Sodobni trendi urbanizacije v Sloveniji. UI SRS, Biro RPP, zv. 16. Ljubljana 1968
28. Kokole V., Kokole V(era): Urbanizacija podeželja v Sloveniji. Geografski vestnik XLII, Ljubljana 1969
29. Kompleksen pristop k planiranju in izgradnji novih stanovanjskih naselij. Ljubljanski urbanistični zavod, Ljubljana 1974 (tipkopis).
30. Lajovič I., Mušič B., Šlagmer B.: Prostorsko usmerjanje urbanizacije. Rep. sekretariat za urbanizem, zv. 4. Ljubljana 1965
31. Melik A.: Slovenija, Ljubljana 1963
32. Melik A.: Rast naših mest v novejši dobi. SAZU. Ljubljana 1964.
33. Mlakar V.: Stanovanjska politika organizacij združenega dela v gospodarstvu. Raziskovalni center za samoupravljanje RS ZSS. Javno mnenje. Ljubljana 1974

34. Maksimović B.: Urbanizem u Srbiji. Beograd 1938
35. Pak M.: Notranja regionalna diferenciacija v mestih Slovenije - na primeru Ljubljane in Maribora; OI SRS, Biro RPP, zv. 19. Ljubljana 1970.
36. Ravbar M.: Preobrazba obmestij slovenskih mest s črno gradnjo, Inštitut za geografijo, Ljubljana 1974
37. Saarinen E.: Gradovi, njihov razvitak, njihovo propadanje, njihova budućnost. Sarajevo 1972
38. Sedlar S.: Vpliv urbanizacije na podobo in strukturo podeželskih mestnih naselij v Sloveniji. Zavod SRS za RPP, FAGG, zv. 28. Ljubljana 1974.
39. Stanovanja S/I - opredelitev specifičnih prostorskih problemov, Ljubljanski urbanistični zavod, Konzorcij Ljubljana 2000, Ljubljana 1973
40. Stanovanja in stanovanjska območja, UI SRS, konzorcij Ljubljana 2000, Ljubljana 1973
41. Stanovanjsko gospodarstvo. IER, konzorcij Ljubljana 2000, Ljubljana 1973
42. Šifer Ž.: Urbanizacija Slovenije. Aktualni komentarji, Skupščina SRS (sekretariat), Ljubljana 1973
43. Vogelnic D.: Urbanizacija kao odraz ekonomskog razvoja Jugoslavije. Beograd 1961
44. Vogelnic D.: Obrobna razmišljanja o naši urbanizaciji. NR. Ljubljana 1964
45. Vrišer I.: Geografska izhodišča pri omejevanju mest in njihovih vplivnih območij. Geogr. vestnik XXXVII, Ljubljana 1965
46. Vrišer I.: Mala mesta v SR Sloveniji, Inštitut za geografijo univerze v Ljubljani, Ljubljana 1969
47. Zasnova urbanizacije (gradivo za javno razpravo). Regionalni prostorski plan za območje SR Slovenije, Zavod SRS za reg. prost., planiranje. Ljubljana 1974
48. Zavod SRS za reg. prost. planiranje: Stanje v prostoru in razvojne težnje. Dokumentacijsko gradivo I. in II. Ljubljana 1973
49. Zavod SRS za planiranje: Analiza uresničevanja družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971-1975. Ljubljana 1975

50. Zavod SRS za planiranje: Globalni okviri in možnosti razvoja SR Slovenije v letih 1976-1980. Ljubljana 1975
51. Zvezni zavod za statistiko: Popis stanovanja 1961. Stanovi u naseljima pretežno gradskog karaktera. Beograd 1966
52. Zvezni zavod za statistiko: "Popis stanovništva i stanova 1971", knjige 1, 2, 3, 4, 5, 6. Beograd 1973.

OPOMBE

1. Zasnova urbanizacije (građivo za javno razpravo). Regionalni prostorski plan za območje SR Slovenije, Zavod SRS za regionalno prostorsko planiranje. Ljubljana 1974; str. 14.
2. Vir kot pod 1, str. 17.
3. Vir kot pod 1, str. 23.
4. Vir kot pod 1, str. 24.
5. Publikacije Ekonomskega in Socialnega sveta OZN, prevod SAZU. Beograd 1967.
6. Svetozar Ilešič: Regionalne razlike v družbeno gospodarski strukturi SR Slovenije. UI SRS, Biro RPP, zv. 23. Ljubljana 1969; str. 7.
7. Klemenčič Ignac: Kmečko prebivalstvo kot element regionalne demografske strukture Slovenije v obdobju 1953-1961 - 1969 (diplomska naloga). Ljubljana 1971; str. 3.
8. Svetozar Ilešič: Regionalne razlike v družbeno gospodarski strukturi SR Slovenije. UI SRS, Biro RPP, zv. 23. Ljubljana 1969; str. 9.
9. Klemenčič Ignac: Gostota stanovanj in gostota prebivalstva po posameznih območjih Slovenije (referat na 9. zborovanju slovenskih geografov v Rogški Slatini oktobra 1973) - tipkopis.
10. Melik Anton: Slovenija. Ljubljana 1963; str. 505.
11. Vogelnic Dolfe: Urbanizacija kao odraz privrednog razvoja FNRJ. Beograd 1961; str. 82.
12. Zakon o območjih krajev in občin v SRS 1964.
13. Sedlar Saša: Vpliv urbanizacije na podobo in strukturo podeželskih mestnih naselij v Sloveniji. Zavod SRS za regionalno prostorsko planiranje, FAGG, Ljubljana 1974; str. 25.
14. Purdom G. B.: The building of satellite towns. London 1949; str. 24.
15. Vir kot pod 13, str. 33.
16. Vir kot pod 13, str. 37 in 38.
17. Vir kot pod 13, str. 43.

18. Vir kot pod 13, str. 47.
19. Zavod SRS za planiranje: Globalni okviri in možnosti razvoja SR Slovenije v letih 1976 - 1980. Ljubljana 1975; str. 44.
20. Vir kot pod 19, str. 45.

SEZNAM TABEL

1. Stanovanjski fond po občinah SRS.
2. Stanovanjski fond po regijah SRS.
3. Stanovanjski fond po demografskih območjih SRS.
4. Poprečne površine stanovanj na stanovalca po posameznih kategorijah v občinah SRS.
5. Število gospodinjstev na eno stanovanje po občinah SRS.
6. Starostna struktura stanovanj.
7. Opremljenost stanovanj (vedovod, kopalnica) po občinah SRS.
8. Stanovanja po lastništvu v občinah SRS.
9. Gibanje števila stanovanj v mestnih in urbanih naseljih SR Slovenije med 1. 1961 - 1971.

SEZNAM KART V PRILOGI

1. Gostota prebivalstva v SR Sloveniji 1. 1971.
2. Gibanje števila prebivalstva SR Slovenije v obdobju 1953 - 1961 - 1969.
3. Demografska območja SR Slovenije.
4. Stanovanjski fond v občinah SR Slovenije 1. 1971.
5. Število gospodinjstev na eno stanovanje v občinah SR Slovenije 1. 1971.
6. Stanovanja v občinah SRS 1. 1971 po poprečni površini na člana gospodinjstva.
7. Stanovanja po lastništvu v občinah SRS 1. 1971.

8. Starostna struktura stanovanj po občinah SRS 1. 1971.
9. Starostna struktura stanovanj po posameznih območjih SRS 1. 1971.
10. Stanovanja po opremljenosti z vodoovodom po občinah SRS 1. 1971.
11. Stanovanja po opremljenosti s kopalnico po občinah SRS 1. 1971.
12. Gibanja števila hiš v obdobju 1961 - 1968.
13. Gibanje števila stanovanj v mestih in urbanih naseljih SR Slovenije med 1. 1961 in 1. 1971.